

RAADSINFORMATIEBRIEF

Zaaknummer: 902691
Documentnummer: 902696

Datum: 13 november 2025
Portefeuille(s): Armoede en schulden
Portefeuillehouder(s): P. Duvekot

Onderwerp Minima-effectrapportage Nibud 2025

Context

X Anders, informierend.

Inleiding

Op 23 juni 2016 is in uw raad unaniem een motie aangenomen om iedere twee jaar een minima-effectrapportage te laten uitvoeren door Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud).

Op 29 oktober 2025 hebben wij de Minima-effectrapportage gemeente Dronten 2025 ontvangen. U vindt de rapportage in de bijlage.

Conclusies

De Minima-effectrapportage van 2025 laat zien dat de financiële situatie van huishoudens in de gemeente Dronten sinds 2023 aanzienlijk is verbeterd. De rapportage maakt duidelijk dat:

- Alle onderzochte huishoudtypen een positieve bestedingsruimte hebben, zolang de beschikbare regelingen volledig worden benut;
- Er is een duidelijke vooruitgang ten opzichte van 2023, met een significante verbetering in de financiële positie van de meeste huishoudens, vooral door verhoogde toeslagen en regelingen; en
- De verhoging van het minimumloon, de toeslagen voor kinderopvang en het kindgebonden budget hebben positief bijgedragen aan de bestedingsruimte van huishoudens.

De positie van de meeste huishoudens is gestabiliseerd en verbeterd, met name voor gezinnen met kinderen en eenoudergezinnen.

De aanbevelingen uit de rapportage van 2023 hebben wij actief opgepakt om de financiële positie van inwoners te verbeteren, en deze vooruitgang blijkt uit de rapportage:

- De draagkrachtbouw in de bijzondere bijstand heeft geholpen om structurele tekorten te verminderen;
- Versterkte communicatie over regelingen via campagnes zoals 'Zet de eerste stap', Geldfit en de VoorzieningenWijzer, wat de zichtbaarheid van de beschikbare hulp heeft vergroot; en
- Betere informatievoorziening voor inwoners die vanuit een uitkering aan het werk gaan, inclusief toegang tot de stimuleringspremie.

Aanbevelingen

Naast de positieve vooruitgang blijven er uitdagingen. Nibud geeft de volgende aanbevelingen:

1. Houd oog voor het verhaal achter de cijfers;
2. Stimuleer goed financieel beheer, bijvoorbeeld door het aanbieden van cursussen;
3. Verminder niet-gebruik regelingen, bijvoorbeeld door het combineren van aanvragen;
4. Help energielasten verlagen, onder meer door inzet van energiecoaches;
5. Houd de individuele inkomenstoeslag in balans. Het Nibud adviseert deze regeling in stand te houden;
6. Stimuleer paren met kinderen bij het verhogen van hun inkomen. Fiscaal houdt een stel meer over als beide partners parttime werken dan als één partner fulltime werkt;
7. Houd aandacht voor de inkomenspositie van huishoudens zonder kinderen. Deze huishoudens profiteren het minst van de landelijke maatregelen en daarom is juist voor deze groep de gemeentelijke ondersteuning van belang; en
8. Laat (meer) werken lonend zijn. Naast het wegvallen van het recht op kwijtschelding van lokale heffingen, spelen vooral werkgerelateerde kosten hierbij een rol.

Op basis van de aanbevelingen uit 2025 zetten wij de volgende stappen om de financiële situatie van onze inwoners verder te versterken:

- Verbetering van de toegang tot regelingen, bijvoorbeeld door ambtshalve toekenning van de individuele inkomenstoeslag;
- Verkenning van mogelijkheden voor financiële educatie voor zowel kinderen als volwassenen, zodat zij beter leren omgaan met hun financiën; en
- Verlichting van energielasten door inzet van energiecoaches en het voortzetten van de tijdelijke witgoedregeling in 2026.

Daarnaast richten wij ons op de huishoudgroepen die het meest kwetsbaar blijven of beperkt profiteren van landelijke maatregelen, zoals paren met oudere kinderen, alleenstaanden, paren zonder kinderen en eenoudergezinnen. Voor deze groepen nemen wij aanvullende maatregelen door:

- Beter inzicht te bieden in de financiële gevolgen van inkomensstijging, om armoedeval te voorkomen; en
- Werkdeelname van beide partners te stimuleren, zodat meer huishoudens kunnen profiteren van de fiscale voordelen van deeltijdarbeid.

Met deze inzet willen wij bereiken dat alle huishoudtypen duurzaam kunnen blijven deelnemen aan het maatschappelijk leven, ook wanneer hun inkomenspositie verandert.

Vervolg

In 2027 laten we opnieuw een minima-effectrapportage uitvoeren door Nibud.

Wij hopen u hiermee voldoende inzicht te hebben geboden.

De Secretaris,
R. Hammenga MA

De Burgemeester
drs. J.P. Gebben

Bijlage bij deze raadsinformatiebrief

Minima-effectrapportage gemeente Dronten 2025

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Minima-effectrapportage gemeente Dronten 2025

De invloed van landelijke en gemeentelijke maatregelen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens

Sanne Lamers, Marcel Warnaar

29 oktober 2025

Minima-effectrapportage gemeente Dronten 2025

De invloed van landelijke en gemeentelijke maatregelen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens

Auteurs

Sanne Lamers

Marcel Warnaar

Nibud, 29 oktober 2025

In opdracht van de gemeente Dronten

Voorwoord

Het Nibud (Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting) is een onafhankelijk kennis- en voorlichtingsinstituut op het gebied van huishoudfinanciën zonder winstoogmerk. Onze missie is een Nederland zonder geldproblemen. Naast het verzamelen, ontwikkelen en bijhouden van basiscijfers, doet het Nibud ook onderzoek naar andere aspecten van geldzaken van huishoudens. Daarmee kunnen we inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen.

Het Nibud weet op detailniveau wat er gebeurt in de portemonnee van Nederlandse huishoudens. We weten wat erin komt, wat eruit gaat en wat ervoor nodig is om rond te komen. We zijn gespecialiseerd in het maken van de vertaalslag van de verzamelde data en kennis over de huishoudfinanciën naar praktische methodes, materialen en tools. Daarbij wordt voortdurend rekening gehouden met de actualiteit en de praktijk van alledag.

We staan voor een maatschappij die zo is ingericht dat mensen hun geldzaken in balans kunnen houden. Daarvoor werken we samen met talloze organisaties, van universiteiten en het bedrijfsleven tot landelijke en lokale overheden en vrijwilligersorganisaties.

In een minima-effectrapportage rekent het Nibud door wat de effecten zijn van het minimabeleid van een gemeente. We doen dit met behulp van voorbeeldbegrotingen: inkomsten en basisuitgaven worden onder elkaar gezet, waarmee de bestedingsruimte per huishoudtype inzichtelijk wordt gemaakt. Dat doen we voor verschillende inkomensniveaus (bijvoorbeeld 100, 110, 120 procent van het sociaal minimum). Hierdoor wordt ook een eventuele armoedeval inzichtelijk.

De uitgaven in de voorbeeldbegrotingen zijn gebaseerd op empirisch wetenschappelijk onderzoek, waarbij we bronnen gebruiken zoals het CBS, het Voedingscentrum en RVO.

In de rapportage geeft het Nibud een onafhankelijk advies over het minimabeleid van een gemeente. Op basis van dit advies kan een gemeente besluiten haar beleid aan te passen. Deze rapportage is uitgevoerd door het Nibud, in opdracht van de gemeente Dronten.

Utrecht, oktober 2025

Inhoud

1	Inleiding.....	5
1.1	Centrale vraag	5
1.2	Kern minima-effectrapportage	5
1.2.1	Huishoudtypen.....	5
1.2.2	Inkomensniveaus	6
1.2.3	Armoedeval.....	6
1.2.4	Voorbeeldhuur	6
1.2.5	Huishoudens met een zorgvraag	6
1.3	Leeswijzer.....	7
2	Onderzoeksmethode: begrotingen	8
2.1	Inleiding.....	8
2.2	Inkomsten.....	8
2.3	Uitgaven: basispakket en sociale participatie	9
2.4	Uitgavensoorten.....	10
2.5	Voorwaarden aan de begrotingen	10
2.6	De begrotingen	11
3	Minimabeleid	12
3.1	Landelijk beleid	12
3.2	Lokaal minimabeleid	15
3.2.1	Lokaal kwijtscheldingsbeleid	15
3.2.2	Collectieve (aanvullende) zorgverzekering.....	15
3.2.3	Individuele inkomenstoeslag.....	16
3.2.4	Toegankelijkheidsbijdrage.....	16
3.2.5	Individuele bijzondere bijstand.....	17
3.2.6	Tijdelijke Witgoedregeling 2024 - 2025	17
3.2.7	Kinderopvang en peuterspeelzaal	18
3.3	Huishoudens met een zorgvraag	19
3.3.1	Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	19
3.3.2	Belastingaftrek specifieke zorgkosten.....	19
3.3.4	Meerkosten huishoudens met een motorische beperking	19
4	Resultaten.....	23
4.1	Bestedingsruimte per huishoudtype.....	23
4.2	Armoedeval.....	25
4.2.1	Uitstroomval.....	26
4.2.2	Doorstroomval	27
4.3	Huishoudens met langdurig een laag inkomen	27
5	Conclusies en aanbevelingen	29
5.1	Voorwaarden	29
5.2	Bestedingsruimte en armoedeval.....	29
5.3	Aanbevelingen	30
	Bijlage 1 Verantwoording uitgaven.....	35
	Bijlage 2 Begrotingen	38

1 Inleiding

1.1 Centrale vraag

Iedere gemeente beschikt over mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens. Dat kan bijvoorbeeld door het kwijtschelden van gemeentelijke heffingen en/of door bijzondere bijstand. Het is echter niet direct zichtbaar wat in de praktijk de effecten van die maatregelen zijn op het budget van verschillende groepen huishoudens.

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

Wat is het effect van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Dronten?

Bekeken wordt welke groepen huishoudens in de gemeente goed profiteren van de verschillende inkomensondersteunende maatregelen en welke groepen minder goed. Ook maakt deze rapportage een eventuele armoedeval inzichtelijk.

1.2 Kern minima-effectrapportage

Om tot een antwoord te komen op de centrale vraag, worden voor een aantal voorbeeldsituaties alle inkomsten geïnventariseerd. Hierbij wordt rekening gehouden met alle landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen. Dit inkomen zal in een begroting worden afgezet tegen de minimale uitgaven waarmee huishoudens met een laag inkomen worden geconfronteerd. De minimale uitgaven zijn gebaseerd op de Nibud methode van budgetteren, aangevuld met lokale tarieven en tegemoetkomingen.

1.2.1 Huishoudtypen

In deze minima-effectrapportage wordt voor een aantal huishoudtypen de bestedingsruimte inzichtelijk gemaakt. In overleg met de gemeente Dronten is een keuze gemaakt voor de volgende voorbeeldsituaties:

1. Een alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd;
2. Een alleenstaande vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd;
3. Een eenoudergezin met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
4. Een eenoudergezin met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);
5. Een paar zonder kinderen onder de AOW-gerechtigde leeftijd;
6. Een ouder paar vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd;
7. Een paar met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
8. Een paar met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);
9. Een alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd met een zorgvraag;
10. Een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd) met een zorgvraag.

1.2.2 Inkomensniveaus

De rapportage laat zien welke effecten de landelijke en gemeentelijke maatregelen hebben op de financiële positie van de huishoudtypen bij verschillende inkomensniveaus. In overleg met de gemeente Dronten is in dit rapport gekozen om begrotingen op te stellen met de volgende inkomensniveaus: bijstands-/AOW-niveau en voor 110, 120 en 130 procent van de bijstandsnorm.

1.2.3 Armoedeval

Het kan voorkomen dat een huishouden met een hoger inkomen minder overhoudt dan met een lager inkomen, nadat rekening is gehouden met alle noodzakelijke uitgaven. Bijvoorbeeld doordat er bij een hoger inkomen geen recht meer is op inkomensondersteunende regelingen. Als een dergelijke armoedeval zich voordoet binnen de gestelde kaders, dan blijkt dat uit de resultaten van dit onderzoek.

Hierbij onderscheiden we twee soorten armoedevallen, namelijk een armoedeval bij uitstroom uit een bijstandsuitkering naar betaald werk (werkloosheidsval/uitstroomval) en een armoedeval bij het meer gaan verdienen (doorstroomval).

Bij huishoudens boven de AOW-gerechtigde leeftijd wordt officieel niet gesproken van een armoedeval, omdat deze gewoonlijk geen inkomensstijging meemaken. Toch kan er bij hen ook sprake zijn van een geringere vrije bestedingsmogelijkheid bij een hoger inkomen.

1.2.4 Voorbeeldhuur

Uit het Woononderzoek Nederland (WoON) van het CBS blijkt dat 96 procent van de huishoudens die de bijstandsuitkering als belangrijkste inkomstenbron hebben, in een huurwoning woont. Op basis hiervan gaan we er in deze rapportage van uit dat de voorbeeldhuishoudens in een huurwoning wonen.

De huur vormt in de meeste huishoudens de hoogste uitgave op de begroting. De huurprijzen in dit onderzoek zijn vastgesteld in overleg met de gemeente. Hierbij sluiten we aan bij de wetgeving rondom passend toewijzen. Woningcorporaties moeten bij het toewijzen van sociale huurwoningen voldoen aan de passendheidsnorm. Dat betekent dat de woningcorporaties hun sociale huurwoningen moeten verhuren aan woningzoekenden met een inkomen dat volgens de wet 'past' bij de huurprijs. Zo wordt voorkomen dat mensen met de laagste inkomens in te dure huurwoningen gaan wonen, en andersom.

De huren volgens het passend toewijzen zijn in 2025 € 682 voor één- of tweepersoonshuishoudens en € 731 voor huishoudens met drie of meer personen.

1.2.5 Huishoudens met een zorgvraag

In deze rapportage worden ook twee huishoudens met een zorgvraag onderzocht. De zorgprofielen van deze huishoudens, wijken af van de zorgprofielen zoals deze in eerdere rapportages werden gebruikt.

Het Nibud heeft na de zomer van 2024 een landelijk onderzoek gedaan naar de meerkosten waarmee huishoudens die te maken hebben met een zorgvraag worden geconfronteerd¹. In dat onderzoek zijn verschillende zorgprofielen gedefinieerd.

¹ <https://www.nibud.nl/onderzoeksrapporten/rapport-meerkosten-van-het-leven-met-een-beperking-2024/>

In overleg met de gemeente Dronten zijn twee van deze zorgprofielen in dit onderzoek doorgerekend: een alleenstaande onder de AOW-leeftijd met een motorische beperking en een alleenstaande oudere met een motorische beperking. Bij deze huishoudens worden in de begroting extra kosten meegenomen die gemiddeld gezien vaak voorkomen bij personen met de betreffende beperking. Tegelijkertijd houden we ook rekening met de regelingen die de gemeente Dronten voor deze huishoudens kent. In paragraaf 3.3 worden de zorgprofielen van de huishoudens met een zorgvraag verder uitgewerkt.

1.3 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd: In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de onderzoeksmethode. Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen. In hoofdstuk 4 worden de resultaten weergegeven: Wat is de bestedingsruimte van de onderzochte huishoudtypen? En wat zijn de effecten van het minimabeleid op de financiële positie van deze huishoudens? Ten slotte staan in hoofdstuk 5 de conclusies en aanbevelingen van het rapport. In de bijlagen wordt meer informatie gegeven over bronnen van de referentiecijfers en staan de begrotingen per huishoudtype naar inkomen.

2 Onderzoeksmethode: begrotingen

2.1 Inleiding

Om het effect van inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens te berekenen, maakt het Nibud gebruik van begrotingen. Uit deze begrotingen zijn de inkomsten en uitgaven van de huishoudens af te lezen.

De begrotingen in deze rapportage zijn gemaakt voor verschillende huishoudtypen op verschillende inkomensniveaus. Hierbij gaan we ervan uit dat huishoudens in een huurwoning wonen.

De begrotingen zijn voor groepen van huishoudens. De bedragen in de begrotingen zijn gemiddelden; in werkelijkheid zal de financiële situatie van de individuele huishoudens er anders uitzien. De begroting laat dus niet zien in hoeverre een individueel huishouden een sluitende begroting heeft. Wel wordt duidelijk in hoeverre een groep huishoudens een sluitende begroting heeft.

Bij het opstellen van de begrotingen wordt geen rekening gehouden met schulden, omdat daarover niets algemeen te zeggen valt. Schulden komen echter vaak voor onder huishoudens met lage inkomens.²

2.2 Inkomsten

In deze rapportage worden op vier inkomensniveaus begrotingen opgesteld voor de betreffende voorbeeldhuishoudens: het minimuminkomen (bijstands-/AOW-niveau), 110 procent, 120 procent en 130 procent van de geldende bijstandsnorm. Met bijstandsniveau wordt in deze rapportage bedoeld de norm op grond van de Participatiewet, artikel 5 sub c.

Gemiddelde maandbegrotingen

De begrotingen die gepresenteerd worden in dit rapport zijn gemiddelde maandbegrotingen. In die begrotingen worden de uitgaven afgezet tegen het totaal besteedbaar maandinkomen. Dat inkomen bestaat uit alle inkomsten van het huishouden, zoals netto salarissen en uitkeringen inclusief vakantietoeslag, belastingteruggaven, zorgtoeslag, huurtoeslag, kinderopvangtoeslag, kindgebonden budget en kinderbijslag.

De vakantietoeslag wordt meestal niet maandelijks uitgekeerd en de kinderbijslag wordt een keer per kwartaal uitbetaald. In de begrotingen zijn die bedragen opgenomen als gemiddelde maandbedragen.

De toeslagen die worden getoond in de begrotingen zijn afhankelijk van het bruto belastbare inkomen. Bij elk inkomensniveau hebben we het belastbare inkomen berekend dat bij het netto inkomen hoort. Hierbij hebben we rekening gehouden met de heffingskortingen, waaronder de inkomensafhankelijke combinatiekorting.

² <https://dashboards.cbs.nl/v5/SchuldenproblematiekInBeeld/>

Voor paren gaan we uit van een situatie waarin slechts een van beide partners werkt. Deze eenverdienerssituatie is de minst gunstige situatie. Als beide partners werken, dan hebben zij bij hetzelfde bruto inkomen een hoger netto inkomen dan eenverdieners. Dat komt doordat beide partners dan recht hebben op heffingskortingen. Dat betekent ook dat we in dit rapport voor paren met kinderen tot 12 jaar geen rekening hebben gehouden met de inkomensafhankelijke combinatiekorting. Als beide ouders werken, dan hebben zij daar wel recht op en ziet de inkomenssituatie er iets beter uit dan in de begrotingen in dit rapport.

In de begrotingen is geen rekening gehouden met eigen vermogen of eventuele inkomsten daaruit. Ook is er geen rekening gehouden met inkomsten of betalingen vanwege alimentatie.

Op welke manier de regelingen doorwerken in de begrotingen en wat de invloed is op het inkomen van de verschillende huishoudens is te zien in bijlage 2.

In de rapportage wordt verondersteld dat de huishoudens maximaal gebruik maken van alle inkomensondersteunende regelingen die op hen van toepassing zijn, zowel de landelijke als de gemeentelijke regelingen.

2.3 Uitgaven: basispakket en sociale participatie

De noodzakelijke uitgaven vullen we in via een basispakket waarvan een pakket voor sociale participatie een onderdeel vormt. Het basispakket bestaat uit uitgaven die voor elk huishouden niet of moeilijk vermijdbaar zijn.

In bijlage 1 staan de uitgangspunten en de samenstelling van de pakketten beschreven. Het basispakket inclusief het pakket voor sociale participatie zijn op bepaalde punten verschillend voor de diverse huishoudtypen. Een alleenstaande staat immers voor andere kosten dan bijvoorbeeld een gezin met kinderen.

De pakketten bestaan uit relatief goedkope artikelen (niet de allergeodkoopste) die algemeen verkrijgbaar zijn. We houden geen rekening met tweedehands artikelen. De pakketten zijn vastgesteld in samenwerking met andere deskundigen. Zo bestaat het voedingspakket uit gezonde voeding zoals vastgesteld door het Voedingscentrum.

Sociale participatie

Als voorbeeld heeft het Nibud een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. Dit pakket is opgesteld in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau. Het gaat om uitgaven aan contributies en abonnementen, bezoek ontvangen en op bezoek gaan, vakantie/uitgaan en recreatief vervoer.

Sociale participatie wordt door velen als noodzakelijk beschouwd en is in veel gemeenten op de een of andere manier onderdeel van het minimabeleid. De uitgaven voor sociale participatie staan ook beschreven in bijlage 1.

Persoonlijk onvermijdbare uitgaven

Naast de noodzakelijke uitgaven van de pakketten zijn er in individuele gevallen persoonlijk moeilijk of niet-vermijdbare uitgaven. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald persoon onontkoombaar zijn. Bijvoorbeeld wanneer iemand een speciaal dieet moet volgen. Voor dit soort uitgaven is vaak een tegemoetkoming mogelijk via gemeentelijk beleid. Deze uitgaven worden in dit rapport niet meegenomen.

In de begrotingen is ook geen rekening gehouden met kosten voor een huisdier of voor roken. Deze uitgaven worden niet gezien als onvermijdbaar. Indien een huishouden hiervoor toch kosten heeft, wordt het saldo op de begroting lager dan in deze rapportage is weergegeven.

Mensen die werken maken extra kosten ten opzichte van niet werkenden. Deze kosten zijn meegenomen in het basispakket als aparte post bij een inkomen vanaf 110 procent van het toepasselijk minimum.

2.4 Uitgavensoorten

In alle begrotingen onderscheidt het Nibud de volgende soorten uitgaven:

- Vaste lasten. Dit zijn periodiek terugkerende uitgaven, waarbij het bedrag veelal elke periode hetzelfde is. Vaak is er een contract afgesloten voor deze uitgaven. Bijvoorbeeld de huur, energie of verzekeringen.
- Reserveringsuitgaven. Dit zijn uitgaven die niet iedere maand terugkomen. De bedragen voor de verschillende reserveringsuitgaven zou een huishouden in principe maandelijks opzij moeten zetten om deze onregelmatige uitgaven direct te kunnen betalen. Het gaat bijvoorbeeld om witgoed, kleding of de reservering voor het eigen risico.
- Huishoudelijke uitgaven. Dit zijn regelmatig terugkerende uitgaven, waarvan het bedrag per keer (per aankoopbeurt) verschilt. Bijvoorbeeld de dagelijkse boodschappen.
- Sociale Participatie. Dit zijn uitgaven die een huishouden wat vrijer kan invullen. In deze rapportage vallen daaronder: contributies en abonnementen, bezoek ontvangen en op bezoek gaan, vakantie/uitgaan en recreatief vervoer.

Lokale tarieven

In deze rapportage wordt gerekend met minimale bedragen die huishoudens nodig hebben om deze uitgaven te kunnen betalen. Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de tarieven voor heffingen, de premie van de collectieve zorgverzekering en de kosten van de peuterspeelzaal.

Minimabeleid

Als er inkomensondersteunende maatregelen zijn die een vergoeding vormen voor bepaalde uitgavenposten, dan is hier rekening mee gehouden in de begrotingen. De regelingen staan beschreven in het volgende hoofdstuk.

2.5 Voorwaarden aan de begrotingen

In de begrotingen wordt gerekend met minimale bedragen. Naast de cijfermatige kant moet daarom rekening worden gehouden met drie belangrijke voorwaarden bij interpretatie van de uitkomsten.

1. Zeer goed met geld kunnen omgaan

Een goed overzicht van alle inkomsten en uitgaven is noodzakelijk. Alleen dan kan er voldoende geld opzij worden gezet om onregelmatige uitgaven te kunnen doen. Een gebrek aan goed overzicht kan vaak confronterend zijn en moeilijk te doorbreken.

2. Alle inkomensondersteuning aanvragen

Toeslagen en tegemoetkomingen beslaan vaak een groot deel van het totale inkomstenplaatje. Het is daarom voor huishoudens belangrijk om te weten op welke inkomensondersteuning men recht heeft en hoe en waar deze moet worden aangevraagd. Tegelijkertijd zien we dat huishoudens soms bewust afzien van het gebruik van inkomensondersteuning, omdat zij angst hebben dat zij het gekregen geld weer terug moeten betalen, zeker sinds het toeslagenschandaal. Ook hier moet aandacht voor zijn.

3. Geen grote persoonlijk onvermijdbare uitgaven hebben

Hoge persoonlijk onvermijdbare uitgaven zoals afbetalingen, zorgkosten of een hoge huur, kunnen het moeilijk of onmogelijk maken om een sluitende begroting op te stellen. Als de uitgaven niet omlaag gebracht kunnen worden, dan resteert er niks anders dan om te bezuinigen op overige uitgaven. In het geval van de begrotingen met minimale uitgaven, zoals ze in dit rapport zijn opgesteld, ontstaat het gevaar dat er ook bezuinigd wordt op noodzakelijke uitgaven. Dit kan er toe leiden dat er totaal geen reserves meer zijn om tegenslagen op te kunnen vangen, dat rekeningen niet meer betaald worden waardoor schulden ontstaan of dat gezondheidsbedreigende omstandigheden ontstaan.

Deze voorwaarden zijn voor een deel te vangen in competenties voor goed financieel beheer. Het gaat hierbij niet alleen om vaardigheden, maar ook om gedragsaspecten. Daarom is inkomensondersteuning alleen niet voldoende. Het is ook belangrijk om ondersteuning op het gebied van het aanleren van vaardigheden te bieden, aangevuld met ondersteuning die rekening houdt met min of meer individuele gedragsaspecten.

2.6 De begrotingen

Volgens de methodiek die hierboven staat beschreven, worden de begrotingen opgesteld. Deze begrotingen staan in bijlage 2.

3 Minimabeleid

In dit hoofdstuk worden diverse landelijke en gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning van minima beschreven. Alleen de regelingen die in de berekeningen zijn meegenomen komen in dit hoofdstuk aan bod. Paragraaf 3.1 beschrijft de landelijke regelingen; in paragraaf 3.2 komen de lokale inkomensondersteunende regelingen aan bod.

3.1 Landelijk beleid

Bij het opstellen van de begrotingen worden de landelijke uitkeringen, de landelijke heffingskortingen, de landelijke toeslagen en de kinderbijslag in de berekeningen opgenomen. Per januari 2025 zijn er op dit terrein een aantal onderdelen aangepast die van invloed zijn op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen. Het minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen zijn met ruim 5 procent verhoogd naar aanleiding van de hoge inflatie van de afgelopen jaren.

Ook de toeslagen zijn aangepast:

- Het kindgebondenbudget is iets omhoog gegaan, het maximale bedrag per kind gaat € 6 per maand omhoog voor ieder kind. Het extra bedrag voor alleenstaande ouders gaat € 7 per maand omlaag;
- De huurtoeslag verandert zodat alle meerpersoonshuishoudens ook een deel van de huur boven de aftoppingsgrens vergoed krijgen (40 procent) net als al voor alleenstaanden en ouderen het geval is;
- De maximale zorgtoeslag stijgt met ongeveer € 8 per maand per persoon. Daar staat tegenover dat de premie basiszorgverzekering gemiddeld met € 10 per maand zal stijgen.

Landelijke heffingskortingen

Heffingskortingen zijn kortingen op de belasting. Hiermee wil de overheid bepaalde groepen ondersteunen. Denk aan ouders, ouderen en gehandicapten. Door de heffingskorting betalen zij minder belasting. Er zijn verschillende heffingskortingen:

- **Algemene heffingskorting:** voor iedereen vanaf 18 jaar die inkomstenbelasting betaalt, ook als men niet werkt.
- **Arbeidskorting:** voor iedereen die betaald werk doet, ook als men daarnaast nog gedeeltelijk een uitkering ontvangt.
- **Inkomensafhankelijke combinatiekorting:** voor werkende ouders met kinderen jonger dan 12 jaar. Deze wordt toegekend aan de alleenstaande ouders of aan de minstverdienende fiscale partner.
- **Ouderenkorting en alleenstaande ouderenkorting:** voor AOW-gerechtigden.

Tabel 1: Landelijke heffingskortingen in bedragen per jaar

		2025	2024
Algemene heffingskorting	Onder AOW-leeftijd	€ 3.068	€ 3.362
	Vanaf AOW-leeftijd	€ 1.536	€ 1.735
Arbeidskorting		€ 5.599	€ 5.532
Inkomensafhankelijke combinatiekorting		€ 2.986	€ 2.950
Ouderenkorting		€ 2.035	€ 2.010
Alleenstaande ouderenkorting		€ 531	€ 524

Landelijke toeslagen

Toeslagen zijn bijdragen van de overheid om tegemoet te komen in de kosten voor de zorgverzekering, huur of kind(eren). Of een huishouden recht heeft op bepaalde toeslagen, is afhankelijk van een aantal factoren, bijvoorbeeld inkomen of vermogen. Bij het inkomen wordt verwezen naar het toetsingsinkomen, ook wel verzamelinkomen genoemd. Dit bestaat uit: inkomen uit werk en woning (box 1), inkomen uit aanmerkelijk belang (box 2) en inkomen uit sparen en beleggen (box 3). De volgende toeslagen (2025) zijn van belang voor de voorbeeldhuishoudens.

Zorgtoeslag

Zorgtoeslag is een bijdrage van de overheid voor de kosten van de zorgverzekering. Iemand kan aanspraak maken op zorgtoeslag vanaf 18 jaar. Dit geldt voor zowel alleenstaanden als stellen. Naast de inkomensgrens is er ook een vermogensgrens voor de zorgtoeslag. Hoe lager het toetsingsinkomen, hoe meer toeslag iemand ontvangt.

Tabel 2: Zorgtoeslag bedragen

Zorgtoeslag	2025	2024
Inkomensgrens alleenstaand	€ 39.719	€ 37.496
Inkomensgrens paar	€ 50.206	€ 47.368
Vermogensgrens alleenstaand	€ 141.896	€ 140.213
Vermogensgrens paar	€ 179.429	€ 177.301
Maximaal maandbedrag alleenstaand	€ 131	€ 123
Maximaal maandbedrag paar	€ 250	€ 236

Huurtoeslag

Huurtoeslag is een bijdrage van de overheid in de huurkosten. Huurders van een zelfstandige huurwoning kunnen in aanmerking komen voor huurtoeslag. De hoogte van de huurtoeslag is afhankelijk van het toetsingsinkomen, het vermogen, de huishoudsamenstelling en de huur.

Vanaf 1 januari 2020 kent de huurtoeslag geen inkomensgrenzen meer, maar wordt de huurtoeslag inkomensafhankelijk afgebouwd. De vermogensgrens voor de huurtoeslag is per persoon.

Huishoudens krijgen boven de minimale basishuur³ volledige huurtoeslag tot aan de kwaliteitskortingsgrens. Vanaf deze huur wordt 65 procent vergoed, tot aan de aftoppingsgrens. Daarboven ontvangen huishoudens nog 40 procent huurtoeslag tot aan de maximale huurgrens.

Tabel 3: Huurtoeslag bedragen

Huurtoeslag	2025	2024
Vermogensgrens per persoon	€ 37.395	€ 36.952
Kwaliteitskortingsgrens	€ 477,20	€ 454,47
Aftoppingsgrens huurtoeslag 1p en 2p	€ 682,96	€ 650,43
Aftoppingsgrens huurtoeslag 3p of meer	€ 731,93	€ 697,07
Maximale huurgrens	€ 900,07	€ 879,66

³ De minimale basishuur is inkomensafhankelijk en bedraagt voor alleenstaanden € 199,05 en voor meerpersoonshuishoudens € 197,24. Bij een hoger inkomen wordt de basishuur hoger.

Kinderopvangtoeslag

Kinderopvangtoeslag is een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang. De kinderopvangtoeslag is geregeld in de Wet Kinderopvang. De wet geldt voor dagopvang voor kinderen van 0 tot 4 jaar en buitenschoolse opvang voor basisschoolkinderen. Maar ook voor opvang door ouderparticipatiecrèches of gastouders via een gastouderbureau en voor de peuterspeelzaal. Informele opvang door familie of kennissen valt hier niet onder. Om voor kinderopvangtoeslag in aanmerking te komen moet de instelling zijn aangemeld bij het Landelijk Register Kinderopvang. Ook moeten, in het geval van paren, beide ouders werken, tenzij er een re-integratietraject wordt gevolgd.

Tabel 4: Kinderopvangtoeslag bedragen per uur

Kinderopvangtoeslag	2025	2024
Maximale vergoeding dagopvang	€ 10,71	€ 10,25
Maximale vergoeding buitenschoolse opvang	€ 9,52	€ 9,12

Kindgebonden budget

Huishoudens met kinderen jonger dan 18 jaar kunnen in aanmerking komen voor het kindgebonden budget. Dit is een maandelijks, inkomensafhankelijke bijdrage in de kosten van kinderen. Voorwaarde is dat iemand zijn of haar kind 'in belangrijke mate onderhoudt'. Er geldt een inkomensgrens (waarbij gekeken wordt naar het toetsingsinkomen). Na de inkomensgrens wordt de hoogte van het bedrag geleidelijk afgebouwd.

Het maximale bedrag per kind bedraagt € 209,25 per maand. Huishoudens met kinderen van 12 jaar of ouder, krijgen een extra bedrag per jaar. De maximale bedragen zijn:

- tussen de 12 en 16 jaar: maximaal € 58,58 extra per kind per maand;
- tussen de 16 en 17 jaar: maximaal € 78,00 extra per kind per maand.

Alleenstaande ouders krijgen nog een extra bedrag: maximaal € 282,42 per maand per huishouden.

Tabel 5: Kindgebonden budget

Kindgebondenbudget	2025	2024
Inkomensgrens alleenstaande	€ 28.406	€ 26.819
Inkomensgrens paar	€ 37.545	€ 35.849

Kinderbijslag

Een ouder heeft recht op kinderbijslag voor eigen kinderen en stiefkinderen tot 18 jaar en soms voor pleegkinderen tot 16 jaar. Kinderbijslag wordt eenmaal per kwartaal uitgekeerd. De bedragen worden in het geval van meerdere kinderen bij elkaar opgeteld. De bedragen voor kinderbijslag zijn afhankelijk van de leeftijd van het kind en onafhankelijk van het inkomen.

Tabel 6: Kinderbijslag per kwartaal

Kinderbijslag	2025	2024
0 – 6 jaar	€ 286,45	€ 279,49
6 – 12 jaar	€ 347,83	€ 339,38
12 – 18 jaar	€ 409,21	€ 399,27

3.2 Lokaal minimabeleid

Naast de landelijke inkomensondersteunende maatregelen heeft de gemeente Dronten voor huishoudens met een laag inkomen ook een lokaal minimabeleid. Deze regelingen komen in de volgende paragrafen aan bod. Ook wordt aangegeven hoe het lokale minimabeleid is verwerkt in de begrotingen.

3.2.1 Lokaal kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Dronten kan kwijtschelding worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing en voor de rioolheffing. De gemeente toetst bij het vaststellen van de kwijtschelding aan 100 procent van de norm op grond van de Participatiewet. Dat wil zeggen dat afhankelijk van het vermogen, huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau in principe geen gemeentelijke heffingen hoeven te betalen. Bij een inkomen hierboven wordt de betalingscapaciteit berekend door het inkomen te verminderen met het norminkomen. Er vindt een correctie plaats voor eigen uitgaven aan huur en voor nominale ziektekostenpremies.

Tabel 7: Gemeentelijke en waterschapsheffingen (tarieven 2025)

Afvalstoffenheffing	1 persoon	€ 319,99
	2 personen of meer	€ 417,99
Rioolheffing	1 persoon	€ 180,00
	2 personen of meer	€ 188,00
Waterzuiveringsheffing	1 persoon	€ 77,50
	2 personen of meer	€ 232,50
Ingezetenheffing per huishouden		€ 96,59

De beleidsvrijheid ten aanzien van het kwijtscheldingsbeleid wordt bepaald door landelijke regelgeving. Hierbij wordt aan gemeenten de mogelijkheid geboden om rekening te houden met de kosten voor kinderopvang en om voor AOW'ers uit te gaan van de netto AOW in plaats van de bijstandsbedragen. De gemeente Dronten maakt gebruik van de mogelijkheid om uit te gaan van de verhoogde norm voor AOW'ers en houdt geen rekening met de kosten voor kinderopvang bij de bepaling van de betalingscapaciteit. Het waterschap houdt geen rekening met de verhoogde norm voor AOW'ers.

Bij het waterschap is kwijtschelding mogelijk voor de waterzuiveringsheffing en de ingezetenenheffing ingezetenen. Bij de berekening van de kwijtschelding hanteert het waterschap, net zoals de gemeente, de norm van 100 procent van de toepasselijke norm.

De kwijtschelding van de gemeentelijke heffingen en het waterschap wordt gezamenlijk berekend.

3.2.2 Collectieve (aanvullende) zorgverzekering

Het verzekeren tegen ziektekosten is voor iedereen wettelijk verplicht. Daarom bieden veel gemeenten inwoners met een laag inkomen een collectieve zorgverzekering aan. De gemeente Dronten biedt in dit kader de gemeentepolis van Univé aan.

Om voor de gemeentepolis in aanmerking te komen, hanteert de gemeente Dronten een inkomensgrens van 130 procent van de geldende bijstandsnorm. De huishoudens met een inkomen dat niet hoger is dan 110 procent van de norm krijgen € 15 korting op de premie.

Daarnaast kunnen ook huishoudens die vanwege een andere reden weinig te besteden hebben gebruik maken van deze gemeentepolis. Dit geldt voor huishoudens die door Maatschappelijke Dienstverlening Flevoland (MDF) voor een periode van meer dan drie maanden zijn toegelaten tot de Voedselbank Dronten.

Voor de voorbeeldhuishoudens die er voor in aanmerking gekomen, hebben we het gemeentepakket Compleet doorgerekend, omdat die het meeste wordt afgesloten. Voor de onderzochte huishoudens met extra zorg hebben we gekozen voor het pakket Compleet met het volledig verzekerde eigen risico.

Tabel 8: Maandpremies collectieve zorgverzekering

	Univé Compleet	Univé Compleet + € 0 ER
Inkomen tot 110 %	€ 187,95	€ 216,85
Inkomen tussen 110 en 130 %	€ 202,95	€ 231,85

De bijbehorende premies zijn opgenomen onder de post "zorgverzekering". De zorgtoeslag die huishoudens ontvangen is in de begrotingen opgenomen bij de inkomsten.

Daarnaast gaan we ervan uit dat huishoudens moeten reserveren voor het eigen risico van € 385 per jaar. Dit is opgenomen onder de post "eigen risico zorgverzekering". Bij huishoudens met zorg is het eigen risico meeverzekerd in de collectieve zorgverzekering.

3.2.3 Individuele inkomenstoelage

De individuele inkomenstoelage (IIT) in de gemeente Dronten is bedoeld voor inwoners vanaf 21 jaar tot aan de AOW-gerechtigde leeftijd, van wie het inkomen in de afgelopen 36 maanden niet hoger was dan 110 procent van de geldende bijstandsnorm en die geen zicht hebben op een inkomensverbetering in de toekomst.

De hoogte van de IIT bedraagt:

- € 300 voor alleenstaanden;
- € 500 voor eenoudergezinnen;
- € 400 voor paren
- € 500 voor paren met inwonende kinderen

De toeslag wordt met € 50,00 verhoogd voor elk inwonend kind van 12 tot 18 jaar in het gezin.

Bij de resultaten van deze rapportage worden de saldi van huishoudens die recht hebben op de individuele inkomenstoelage apart gepresenteerd, omdat niet elke inwoner van de gemeente Dronten met een laag inkomen hiervoor in aanmerking komt.

3.2.4 Toegankelijkheidsbijdrage

In de gemeente Dronten is deze bijdrage bedoeld om mensen die leven rond het bestaansminimum deel kunnen nemen aan sportieve of culturele activiteiten. Op die manier worden sport of creatieve activiteiten (zoals toneelles, muzikles of beeldende kunst) voor iedereen toegankelijk.

De toegankelijkheidsbijdrage staat als een tegoed op de **Pas van Dronten** en is te verzilveren bij een sportclub of culturele instelling. Hiervoor geldt een inkomensgrens van 110 procent van de geldende bijstandsnorm.

Daarnaast kunnen ook huishoudens die vanwege een andere reden weinig te besteden hebben gebruikmaken van deze Toegankelijkheidsbijdrage. Dit geldt voor huishoudens die door Maatschappelijke Dienstverlening Flevoland (MDF) voor een periode van meer dan drie maanden zijn toegelaten tot de Voedselbank Dronten.

Het jaarbedrag is verschillend per inwoner:

- Stel: per persoon € 150
- Alleenstaande (ouder): € 170
- Kind tussen 3 en 12 jaar: € € 420
- Kind tussen 12 jaar of ouder: € € 525

In de begrotingen zijn onder de post "sociale participatie" kosten opgenomen voor contributies en abonnementen (zie bijlage 1), waarmee de Toegankelijkheidsbijdrage volledig is verrekend. Bij het onderdeel uitgaan in de post "sociale participatie" is dit voor de helft gedaan. Niet alle kosten aan uitgaan vallen onder deze lokale Toegankelijkheidsbijdrage.

3.2.5 Individuele bijzondere bijstand

De gemeente Dronten verstrekt voor bijzondere en noodzakelijke kosten individuele bijzondere bijstand. Hierbij wordt rekening gehouden met draagkracht. Bij een inkomen niet hoger dan 120 procent van de geldende bijstandsniveau wordt geen draagkracht verondersteld. Bij een hoger inkomen wordt 50 procent van het meerinkomen als draagkracht beschouwd.

Het vermogen hoger dan het vermogen dat is genoemd in artikel 34 van de wet wordt volledig als draagkracht gezien. De waarde van een auto of motor is vrij tot een bedrag van € 3.350 daarboven komt het volledig als draagkracht in aanmerking.

Daarnaast kunnen ook huishoudens die vanwege een andere reden weinig te besteden hebben hiervan gebruikmaken. Dit geldt voor huishoudens die door Maatschappelijke Dienstverlening Flevoland (MDF) voor een periode van meer dan drie maanden zijn toegelaten tot de Voedselbank Dronten.

De individuele bijzondere bijstand wordt in dit onderzoek niet meegenomen omdat deze sterk afhankelijk is van de persoonlijke situatie.

Uitzondering zijn de huishoudtypen met een zorgvraag. Bij deze huishoudtypen gaan we uit van een aantal veronderstellingen die worden beschreven in paragraaf 3.3. Indien voor een of meer van deze voorzieningen individuele bijzondere bijstand kan worden aangevraagd, wordt dit meegenomen in de begroting.

3.2.6 Tijdelijke Witgoedregeling 2024 - 2025

De gemeente Dronten ondersteunt huishoudens bij het verlagen van de energielasten door de vervanging van witgoed door een energiezuinig apparaat. Tijdens een adviesgesprek met een energiecoach kan de vergoeding worden aangevraagd. Het bedrag van € 750 staat vervolgens op de Pas van Dronten. Dit bedrag dient ter vervanging van een oude koelkast, koelvriescombinatie, wasmachine of droger voor een energiezuiniger apparaat. Het is bedoeld voor huishoudens met een inkomen dat niet hoger is dan 130 procent van de geldende bijstandsnorm.

Daarnaast kunnen ook huishoudens die vanwege een andere reden weinig te besteden hebben gebruikmaken van deze witgoedregeling. Dit geldt voor huishoudens die door Maatschappelijke Dienstverlening Flevoland (MDF) voor een periode van meer dan drie maanden zijn toegelaten tot de Voedselbank Dronten.

Deze regeling is verrekend met de post "inboedel". We hebben het benodigde reserveringsbedrag voor inboedel met € 750 euro op jaarbasis verlaagd.

3.2.7 Kinderopvang en peuterspeelzaal

Kinderopvang

Op grond van de Wet kinderopvang kunnen ouders van kinderen tot en met de basisschoolleeftijd een tegemoetkoming krijgen voor de kosten van kinderopvang, de kinderopvangtoeslag. Vervolgens resteert een eigen bijdrage voor deze kosten. In bepaalde situatie is voor inwoners uit de gemeente Dronten een tegemoetkoming voor deze eigen bijdrage mogelijk van de gemeente. Een voorbeeld daarvan is bij inburgering.

In de begrotingen gaan we niet uit van dergelijke situaties en rekenen we met een eigen bijdrage voor de kosten van de kinderopvang.

Alleenstaande ouders met een inkomen boven bijstandsniveau zullen enkele dagen per week werken en gebruik maken van de kinderopvang voor het kind van 3 jaar. Bij 110 procent van het minimuminkomen wordt gerekend met 20 uur kinderopvang per week, bij 120 en 130 procent wordt uitgegaan van 30 uur kinderopvang. Bij ieder inkomensniveau gaan we uit van 45 weken kinderopvang per jaar.

Peuteropvang

Een alleenstaande ouder in dit onderzoek met een bijstandsuitkering hoeft geen gebruik van de kinderopvang te maken; daarom zijn in de begrotingen op 100 procent geen kosten voor kinderopvang opgenomen. Wel wordt ervan uitgegaan dat 2 dagdelen per week gebruik wordt gemaakt van de peuteropvang. Ook paren zonder werk (met een bijstandsuitkering) of paren waarvan één van beide partners werkt (op de hogere inkomensniveaus), zullen geen gebruik maken van de kinderopvang, maar van de peuteropvang. Ook hierbij gaan we uit van 2 dagdelen per week.

Deze ouders hebben geen recht op kinderopvangtoeslag. Voor deze huishoudens kent de gemeente Dronten een subsidieregeling waarbij de ouderbijdrage voor huishoudens met een laag inkomen € 0 is. De inkomensgrens in 2025 is € 35.687. Dit inkomen is hoger dan het maximale inkomen waarmee we rekenen bij de voorbeeldhuishoudens (130 procent).

De kosten voor kinderopvang en peuteropvang zijn in de begrotingen opgenomen onder de post "kinderopvang". Voor de huishoudens die in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag, is dit in de begrotingen opgenomen bij de inkomsten.

3.3 Huishoudens met een zorgvraag

In dit onderzoek worden de begrotingen van twee huishoudens met extra zorgkosten opgesteld:

- Een alleenstaande onder de AOW-leeftijd met een motorische beperking;
- Een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd) met een motorische beperking.

Hoewel deze huishoudens eenzelfde beperking hebben, zal dit voor beiden anders uitwerken op de begroting.

De zorgprofielen van deze huishoudens zijn gebaseerd op nieuw onderzoek van het Nibud⁴ en wijken af van de zorgprofielen uit voorgaande rapportages.

Hieronder wordt eerst dieper ingegaan op de algemene voorzieningen voor huishoudens met een zorgvraag. Daarna worden de profielen van deze huishoudtypen nader omschreven en wordt beschreven welke extra kosten de huishoudens met een zorgvraag hebben en welke vergoedingen van de gemeente daartegenover staan.

3.3.1 Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zorgt ervoor dat mensen met een handicap, chronisch zieken en ouderen een zo normaal mogelijk dagelijks leven kunnen leiden. De gemeente bekijkt of hulp nodig is en waarmee iemand het beste is geholpen. Iedere gemeente regelt dit op zijn eigen manier.

Naast algemene taken, zoals het vergroten van de leefbaarheid in de gemeente, heeft de gemeente op basis van de Wmo de volgende taken:

- ondersteuning van mensen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke beperking zodat zij mee kunnen doen aan de samenleving, bijvoorbeeld door begeleiding, zinvolle daginvulling, huishoudelijke verzorging, woningaanpassing, vervoer of een rolstoel;
- ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers, bijvoorbeeld door trainingen, of ondersteuning in het geval dat de mantelzorger ziek is.

3.3.2 Belastingaftrek specifieke zorgkosten

Bepaalde specifieke zorgkosten zijn aftrekbaar van de inkomstenbelasting. Voor de huishoudens die we hebben doorgerekend gaat het om vervoerskosten, medicijnen en extra kosten voor kleding en beddengoed. Voor de aftrek geldt een drempel. Niet in alle gevallen wordt de drempel gehaald.

3.3.4 Meerkosten huishoudens met een motorische beperking

Om de begrotingen voor huishoudens met een zorgvraag op te maken, zijn zogenoemde zorgprofielen opgesteld. Vervolgens wordt bepaald welke extra kosten deze huishoudens hebben en welke vergoedingen daar tegenover staan.

De profielen zijn opgesteld door het Nibud, in samenwerking met Ieder(in), in opdracht van het Ministerie van VWS.

⁴ <https://www.nibud.nl/onderzoeksrapporten/rapport-meerkosten-van-het-leven-met-een-beperking-2024/>

Het profiel voor de alleenstaande met een motorische beperking ziet er als volgt uit. Het gaat om een alleenstaand persoon met een minimuminkomen die vanwege een motorische beperking rolstoelgebonden is. De beperking is niet ontstaan door een andere chronische aandoening. Deze persoon woont in een flatwoning met lift.

Voor mobiliteit buitenshuis maakt hij/zij gebruik van een scootmobiel. Het opladen hiervan heeft een hogere energierekening tot gevolg. Voor ziekenhuisbezoek (gemiddeld één keer per maand) en verder weg gelegen bestemmingen wordt gebruik gemaakt van de regiotaxi en Valys.

Overige meerkosten betreffen hogere stookkosten vanwege veel alleen thuis zitten, een uitgebreidere zorgverzekering, lidmaatschap van twee patiëntenverenigingen, begeleiding bij het sporten, kledingslijtage en extra waskosten, eigen bijdrage Wmo voor woningaanpassingen, eigen betalingen van medicijnen in verband met chronische ontstekingen en bloedsomloopproblemen, en vakantie in een aangepaste recreatiewoning (zie tabel 9).

Tabel 9: Meerkosten alleenstaande met een motorische beperking per maand

	Meerkosten
Hogere huur i.v.m. aanwezigheid lift	€ 67
Servicekosten lift	€ 24
Extra energiekosten	€ 28
Uitgebreidere aanvullende verzekering	€ 16
Uitgebreidere inboedelverzekering	€ 2
Lidmaatschap patiëntenvereniging	€ 3
Zwembadkaartje voor begeleider	€ 25
Regiotaxi/Valys i.p.v. ov	€ 3
Kosten per (extra) ziekenhuisbezoek met regiotaxi	€ 7
Minderkosten fiets	- € 13
Kledingslijtage (helpt kleding twee keer zo snel vervangen)	€ 31
Eigen bijdrage medicijnen	€ 22
Eigen bijdrage Wmo	€ 21
Vakantiehuisje minder valide i.p.v. regulier	€ 7
Twee keer per week extra wassen	€ 6
Attentiekosten	€ 8

Aanpassingen in de begroting

Gezien het bovenstaande, zal de begroting van de huishoudens met een zorgvraag op diverse punten afwijken van de standaardbegrotingen. De extra kosten van beide huishoudens met een zorgvraag zijn in de begrotingen als volgt verrekend:

Hogere huur in verband met aanwezigheid lift

De alleenstaande woont in een flatwoning met een lift. Dit geeft een hogere huur van gemiddeld € 67 per maand. Dit wordt voor een deel (40 procent) gecompenseerd door een hogere huurtoeslag. Daarnaast zijn er servicekosten voor de lift van € 24 per maand. Ook deze kosten kunnen gedeeltelijk vanuit de huurtoeslag worden vergoed. De rest komt voor rekening van de alleenstaande zelf.

Hogere energierekening

Vanwege het gebruik van hulpmiddelen waaronder een scooter, die thuis opgeladen moet worden, heeft de alleenstaande met een zorgvraag een hogere energierekening. Dit scheelt € 28 per maand en wordt verrekend met de post "energie".

Voor deze kosten kan bijzondere bijstand worden verstrekt. In de begrotingen wordt dit verrekend met de post "energie", waarbij we rekening houden met de draagkracht.

Een uitgebreidere zorgverzekering

De huishoudens met een zorgvraag hebben een uitgebreide aanvullende zorgverzekering nodig. In deze rapportage rekenen we met de premie van het gemeentepakket Univé Compleet + € 0 eigen risico.

Overige verzekeringen

Voor de alleenstaanden met een zorgvraag rekenen we ook met een uitgebreidere inboedelverzekering, wat € 2 per maand extra kost. Deze kosten zijn verrekend met de post "overige verzekeringen".

Lidmaatschap patiëntenvereniging

De huishoudens met een zorgvraag zijn lid van twee patiëntenverenigingen. Hiervoor rekenen we € 3 per maand. Dit is meegenomen bij de post "contributies en abonnementen".

Begeleiding bij het sporten

De kosten van een sportabonnement zijn opgenomen bij de post "sociale participatie" en verrekend met de Toegankelijkheidsbijdrage. De alleenstaanden met een zorgvraag zullen echter ook een begeleider nodig hebben. We gaan hierbij uit van een bezoek aan het zwembad.

De extra kosten van € 25 per maand zijn opgeteld bij de post "sociale participatie".

Collectief vraagafhankelijk vervoer

De huishoudens met een zorgvraag maken voor ziekenhuisbezoek (gemiddeld één keer per maand) en andere bestemmingen gebruik van de vraagafhankelijk vervoer in plaats van het reguliere openbaar vervoer. Dit kan vergoed worden door de zorgverzekeraar. In deze rapportage gaan we uit van extra kosten van € 10 per maand.

Daarnaast veronderstellen we dat de alleenstaanden met een zorgvraag geen gebruik maken van de fiets; de kosten daarvan zijn daarom uit de begroting gehaald.

De vervoerskosten die uiteindelijk resteren zijn opgenomen onder de post "vervoer".

Kledingslijtage en extra waskosten

De oudere met een zorgvraag maakt extra kosten in verband met kledingslijtage en extra waskosten. Voor de extra waskosten gaan we uit van twee keer per week extra wassen, wat neerkomt op € 6 per maand. De slijtage van kleding die daar het gevolg van is geeft extra kosten van € 31 per maand.

Voor de extra waskosten en de extra kosten vanwege kledingslijtage is in individuele gevallen bijzondere bijstand mogelijk, waarbij we rekening houden met de draagkracht. Kosten die eventueel zelf nog betaald moeten worden zijn in de begrotingen opgenomen onder de post "was- en schoonmaakartikelen" en "kleding".

Eigen bijdrage Wmo

Beide huishoudens met een zorgvraag betalen de eigen bijdrage Wmo. Deze eigen bijdrage bedraagt € 21 per maand maar wordt volledig vergoed vanuit de collectieve zorgverzekering van de gemeente.

Medicijnen

Voor de eigen betalingen voor medicijnen van de alleenstaanden met een zorgvraag rekenen we € 22 per maand. Voor deze eigen bijdrage is in individuele gevallen bijzondere bijstand mogelijk.

Dit wordt verrekend met de post "eigen betalingen zorg", rekening houdend met de draagkracht.

Vakantie in een aangepaste recreatiewoning

Omdat de alleenstaanden met een zorgvraag rolstoelgebonden zijn, zal daar bij de vakantiewoning rekening mee gehouden moeten worden. Dit leidt tot extra kosten, die neerkomen op € 7 per maand. Dit is verrekend met de post "sociale participatie".

Attentiekosten

Huishoudens met een zorgvraag krijgen ook vaak hulp van burens, vrienden, etc. Als dank voor deze hulp zullen zij graag iets terugdoen. We rekenen hiervoor € 8 per maand. Deze kosten zijn opgenomen onder de post "eigen betalingen zorg".

4 Resultaten

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van de berekeningen naar het effect van landelijke en lokale inkomensondersteuning op de begroting van huishoudens. De begrotingen zijn gepresenteerd in bijlage 2, hierbij zijn de inkomsten afgezet tegen de uitgaven. Het resultaat van deze begroting (inkomsten minus uitgaven) geeft het beeld weer wat het huishouden overhoudt of te kort komt als alle uitgaven zijn gedaan. Deze resultaten zijn in onderstaande tabel gepresenteerd en kunnen positieve of negatieve waarden opleveren, het huishouden houdt geld over of komt geld te kort. Als het huishouden te maken heeft met een tekort op de maandbegroting dan is dit in rood weergegeven.

Uit de tabel valt af te lezen dat er voor een alleenstaande met een bijstandsuitkering € 165 per maand resteert als vrije bestedingsruimte nadat alle uitgaven zijn gedaan. Dit loopt op naar € 424 op 130 procent. Hierbij is rekening gehouden met alle landelijke en lokale inkomensondersteunende maatregelen.

Tabel 10: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven in euro's per maand, exclusief IIT

Huishoudtype	100%	110%	120%	130%
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	165	179	287	424
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	385	445	556	657
03. paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen	158	209	309	389
04. paar vanaf AOW-leeftijd zonder kinderen	407	474	575	702
05. eenoudergezin met 2 jonge kinderen	612	565	601	738
06. eenoudergezin met 2 oudere kinderen	305	298	352	489
07. paar met 2 jonge kinderen	413	464	518	598
08. paar met 2 oudere kinderen	132	183	231	310
09. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorgvraag	70	84	191	263
10. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	342	348	458	487

4.1 Bestedingsruimte per huishoudtype

1. Alleenstaande

In de gemeente Dronten heeft een alleenstaande met een inkomen op bijstandsniveau een positief saldo van € 165 nadat alle noodzakelijke uitgaven (inclusief sociale participatie) zijn voldaan. Bij 110 procent van de norm resteert € 17. Dit loopt op naar € 424 op 130 procent.

2. Alleenstaande oudere

Ook een alleenstaande oudere heeft, nadat alle uitgaven zijn gedaan, geen tekorten op de maandbegroting.

Met alleen een AOW-uitkering zonder aanvullend pensioen is er een bestedingsruimte van € 385 per maand. Dit loopt op naar € 657 bij 130 procent. Het maandelijkse AOW-bedrag voor een alleenstaande is € 250 hoger dan de bijstandsnorm, wat de hogere bestedingsruimte van de alleenstaande oudere verklaart. Vanaf 110 procent rekenen we met de bijstandsnorm voor AOW-gerechtigden; ook deze is hoger dan de norm voor huishoudens onder de AOW-leeftijd.

3. Paar zonder kinderen

Het paar zonder kinderen heeft op bijstandsniveau een positief saldo van € 158 per maand. Bij een inkomen van 110 procent is de bestedingsruimte hoger met € 209 per maand. Daarna stijgt de bestedingsruimte harder naar € 309 op 120 procent oplopend naar € 389 op 130 procent.

4. Ouder paar

Een ouder paar met alleen een AOW-uitkering zonder aanvullend pensioen heeft een bestedingsruimte van € 407 per maand en bij 130 procent komt het saldo uit op € 702 per maand. Ook bij dit huishouden is de ruimte verklaarbaar door het hoger AOW-bedrag in verhouding tot de bijstand.

5. Eenoudergezin met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar)

Het eenoudergezin met twee jonge kinderen heeft ruim voldoende inkomsten om alle noodzakelijke uitgaven te kunnen bekostigen. Op bijstandsniveau houdt dit gezin € 612 vrij te besteden over, dit loopt op naar € 738 op 130 procent. Dat het eenoudergezin met jonge kinderen meer bestedingsruimte heeft dan de alleenstaande zonder kinderen, komt doordat de landelijke toeslagen (kinderbijslag en het kindgebonden budget) plus de gemeentelijke ondersteuning de extra kosten van de twee jonge kinderen meer dan compenseren. Daarbij komt dat eenoudergezinnen te maken hebben met een extra bedrag bij het kindgebondenbudget (alleenstaande ouderkop) waardoor ze netto meer over houden.

6. Eenoudergezin met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar)

Het eenoudergezin met twee oudere kinderen houdt minder over dan het eenoudergezin met jonge kinderen: € 305 op bijstandsniveau. Dit bedrag loopt vervolgens op tot € 489 op 130 procent.

De bestedingsruimte per maand is lager dan bij het eenoudergezin met jongere kinderen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de hogere kosten voor onderwijs, voeding en vervoer. De hogere uitgaven van oudere kinderen worden enigszins gecompenseerd door iets hogere landelijke toeslagen (kinderbijslag en kindgebonden budget) en de hogere tegemoetkoming voor oudere kinderen vanuit het gemeentelijk minimabeleid.

7. Paar met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar)

Het paar met twee jonge kinderen heeft op bijstandsniveau een saldo van € 413 per maand. Dit loopt op naar € 598 bij 130 procent. Dat het paar met jonge kinderen meer ruimte heeft dan het paar zonder kinderen, komt doordat de landelijke toeslagen (kinderbijslag en het kindgebonden budget) plus de gemeentelijke ondersteuning de extra kosten van de twee jonge kinderen meer dan compenseren.

8. Paar met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar)

Het paar met twee oudere kinderen heeft op bijstandsniveau een bestedingsruimte van € 132 en bij 130 procent bedraagt het saldo € 310.

Evenals bij alleenstaande ouders is bestedingsruimte van bij oudere kinderen op alle onderzochte inkomensniveaus lager dan van bij jonge kinderen. De hogere kinderbijslag en het hogere kindgebonden budget wegen niet op tegen de hogere uitgaven die oudere kinderen met zich meebrengen aan onder meer onderwijs, voeding en kleding. Ook de vergoedingen voor kinderen uit het minimabeleid (die in zijn totaliteit voor oudere kinderen hoger liggen dan voor jonge kinderen) kunnen dit niet compenseren.

9. Alleenstaande met een zorgvraag

De alleenstaande met een zorg heeft op bijstandsniveau een bestedingsruimte van € 70 per maand. Op 110 procent is dit iets hoger met een saldo van € 84. Vanaf 120 procent is er sprake van een ruimere bestedingsruimte: € 191 op 120 procent, oplopend naar € 263 op 130 procent.

Het verschil in bestedingsruimte vergeleken met een alleenstaande zonder zorgvraag loopt op naarmate het inkomensniveau hoger wordt: op 100, 110 en 120 procent is het verschil € 95 per maand, op 130 procent is dit € 161. Dat komt omdat de alleenstaande meer zorgkosten zelf moet gaan betalen: bij het inkomen hoger dan 120 procent (130 procent) wordt draagkracht berekend voor zaken die via de bijzondere bijstand vergoed kunnen worden.

10. Alleenstaande oudere met een zorgvraag

Ook de alleenstaande oudere met een zorgvraag heeft te maken met extra kosten, maar het saldo is ruim hoger. De vrije bestedingsruimte met alleen een AOW-uitkering zonder aanvullend pensioen en een zorgvraag is € 342 per maand. Dit loopt op naar € 458 per maand bij 130 procent.

We zien dat de alleenstaande oudere steeds meer zorgkosten zelf moet betalen. Net als bij de alleenstaande onder de AOW-leeftijd speelt de draagkracht van de bijzondere bijstand hierin de belangrijkste rol.

4.2 Armoedeval

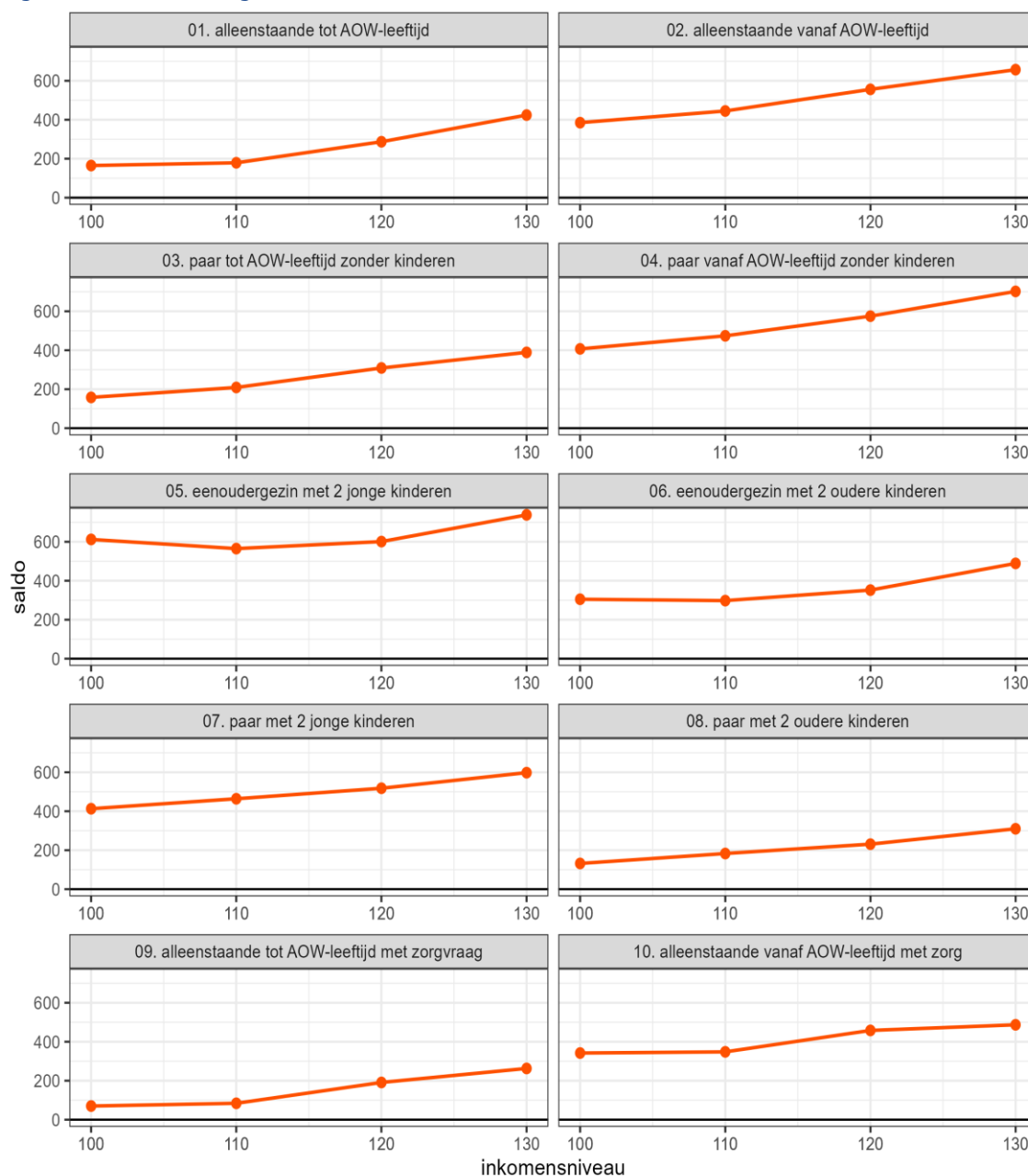
Voor elk huishoudtype zijn verschillende inkomensniveaus doorgerekend. Naast het minimuminkomen zijn inkomens op 110, 120 en 130 procent van het netto minimuminkomen gespecificeerd.

Soms leidt een hoger inkomen tot een beperktere bestedingsmogelijkheid. Dit komt doordat landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen, zoals huurtoeslag en kindregelingen, er niet op voorhand toe leiden dat een huishouden meer te besteden heeft bij een hoger inkomen. Een armoedeval kan ontstaan door een stijging van het salaris, bijvoorbeeld als iemand meer uren gaat werken. Deze armoedeval wordt ook wel *doorstroomval* genoemd.

Een andere situatie ontstaat wanneer huishoudens vanuit een uitkering uitstromen naar betaald werk. Deze armoedeval wordt ook wel de *uitstroomval* genoemd. Op dat moment nemen de kosten door werk toe en komen rechten op diverse inkomensondersteunende regelingen (gedeeltelijk) te vervallen.

In de volgende figuur is in één oogopslag te zien welke huishoudtypen te maken hebben met een uit- of doorstroomval. Idealiter zie je over de hele linie een stijgende lijn. Dat betekent dat een hoger inkomen ook leidt tot een hoger besteedbaar inkomen.

Figuur 1: Ontwikkeling saldo naar inkomensniveaus

4.2.1 Uitstroomval

Een uitstroomval ontstaat als een huishouden op een bepaald inkomensniveau minder overhoudt dan op bijstandsniveau. In de gemeente Dronten doet zich dit voor bij de beide eenoudergezinnen: op 110 procent van de norm is de vrije bestedingsruimte lager dan op bijstandsniveau.

Deze uitstroomval wordt vooral veroorzaakt door werkgerelateerde kosten. Bij een inkomen boven het minimum wordt er in deze rapportage van uitgegaan dat er sprake is van een (parttime) baan die extra (vervoers)kosten met zich meebrengt. Deze kosten zijn in de begrotingen boven bijstandsniveau opgenomen. Daarnaast hebben de

eenoudergezinnen bij een inkomen op 110 procent van de norm geen recht meer op kwijtschelding van lokale belastingen, wat bijdraagt aan de uitstroomval.

4.2.2 Doorstroomval

Van een doorstroomval is sprake als een huishouden op een bepaald inkomensniveau minder overhoudt dan op het voorliggende, lagere inkomensniveau.

In de gemeente Dronten is er bij geen enkele onderzochte voorbeeldsituatie een doorstroomval zichtbaar.

4.3 Huishoudens met langdurig een laag inkomen

Huishoudens in de gemeente Dronten, die gedurende 36 maanden of langer een inkomen dat niet hoger is dan 110 procent van de geldende norm laag inkomen hebben gehad, komen in aanmerking voor de Individuele inkomens toeslag (IIT). De hoogte van de toeslag varieert per huishoudtype.

In volgende tabel staan de saldi van de inkomsten min de uitgaven uitgewerkt waarbij ook rekening is gehouden met de IIT.

Tabel 11 Overzicht saldo inkomsten min uitgaven in euro's per maand, inclusief IIT

Huishoudtype	100%	110%	120%	130%
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	190	204	287	424
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	385	445	556	657
03. paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen	191	242	309	389
04. paar vanaf AOW-leeftijd zonder kinderen	407	474	575	702
05. eenoudergezin met 2 jonge kinderen	654	607	601	738
06. eenoudergezin met 2 oudere kinderen	447	440	352	489
07. paar met 2 jonge kinderen	455	506	518	598
08. paar met 2 oudere kinderen	274	325	231	310
09. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorgvraag	95	109	191	263
10. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	342	348	458	487

De IIT heeft een duidelijk positief effect op de bestedingsruimte van de huishoudens die hiervoor in aanmerking komen. De alleenstaande met zorg heeft hierdoor net boven € 100 vrij te besteden bij zowel het inkomen op 110 procent van de norm wat zonder IIT duidelijk onder de € 100 was.

De IIT kan een extra armoedeval veroorzaken: een huishouden met recht op IIT kan een hogere bestedingsruimte hebben dan een huishouden op een hoger inkomensniveau, zonder recht op IIT.

In de gemeente Dronten zien we dit bij de eenoudergezinnen en het paar met oudere kinderen. Bij deze huishoudens is de vrije bestedingsruimte bij het inkomen op 120 procent van de norm lager dan bij het inkomen op 110 procent. Bij de eenoudergezinnen zagen we al een armoedeval op 110 procent zonder dat er sprake was van de IIT (tabel 10). Deze armoedeval is verplaatst naar een inkomen hoger van 120 procent vanwege de extra ruimte die het huishouden met IIT krijgt op 110 procent.

Voor het paar met oudere kinderen dit niet. De armoedeval wordt hier veroorzaakt doordat de IIT voor dit huishoudtype best hoog is. Het hogere inkomen (120 procent) is niet voldoende hoger om het wegvallen van de IIT op te vangen.

Overigens kan erover gediscussieerd worden in hoeverre er gesproken kan worden van een armoedeval wanneer het saldo inclusief IIT vergeleken wordt met een hoger inkomensniveau waar geen recht op de IIT bestaat. De IIT is immers bedoeld voor huishoudens die langdurig op het minimum leven en zeer weinig kans hebben om hun inkomen te verhogen.

4.4 Vergelijking 2025 met 2023

We hebben een vergelijking gemaakt van de uitkomsten voor 2025 met die voor 2023. Omdat de specificatie van de huishoudens met een zorgvraag sterk is veranderd⁵, is het tonen van verschillen voor deze huishoudens niet mogelijk.

De getoonde verschillen worden veroorzaakt door veranderingen in de landelijke regelingen en in de gemeentelijke regelingen.

Tabel 12 Verschil saldo inkomsten min uitgaven in euro's per maand 2023 - 2025

Huishoudtype	100%	110%	120%	130%
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	15	25	40	60
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	2	54	63	86
03. paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen	42	46	92	102
04. paar vanaf AOW-leeftijd zonder kinderen				
05. eenoudergezin met 2 jonge kinderen	134	172	205	220
06. eenoudergezin met 2 oudere kinderen	165	171	203	218
07. paar met 2 jonge kinderen	197	201	254	298
08. paar met 2 oudere kinderen	228	232	297	306

Te zien is dat alle voorbeeldhuishoudens er in de afgelopen twee jaar op vooruit zijn gegaan. Het betreft hier het saldo van inkomsten en uitgaven, waarbij dus rekening is gehouden met de inflatie van de afgelopen jaren. De stijging van het minimumloon, en daarmee gekoppeld de stijging van de uitkeringen was in die periode iets hoger dan de inflatie. Ook de huurtoeslag is extra verhoogd in de afgelopen twee jaar.

Een negatieve ontwikkeling is het afschaffen van de energietoeslag. Hoewel de energieprijzen gedaald zijn ten opzichte van 2023, weegt dat niet op tegen de afschaffing van de energietoeslag.

De grootste verschillen in vrije bestedingsruimte (saldo) zijn te zien bij de huishoudens met kinderen. De sterke verhoging van het kindgebondenbudget (zie paragraaf 3.1) in 2024 is hiervan de belangrijkste oorzaak. Daarnaast heeft de verhoging van de Toegankelijkheidsbijdrage voor kinderen van de gemeente Dronten meer ruimte op de begroting van de huishoudens met kinderen. Waar in 2023 het paar met 2 oudere kinderen tot en met 120 procent nog een negatief saldo hadden, is dat in 2025 verdwenen.

⁵ <https://www.nibud.nl/onderzoeksrapporten/rapport-meerkosten-van-het-leven-met-een-beperking-2024/>

5 Conclusies en aanbevelingen

Dit hoofdstuk beschrijft, naar aanleiding van de resultaten in de vorige hoofdstukken, de conclusies. Daarnaast worden er verschillende adviezen gegeven voor de aanpassing van regelingen in het kader van minimabeleid van de gemeente Dronten.

5.1 Voorwaarden

Bij de berekening van de vrije bestedingsruimte van de voorbeeldhuishoudens gaan we in dit onderzoek uit van een drietal voorwaarden:

1. Men moet zeer goed met geld kunnen omgaan;
2. Men moet alle inkomensondersteuning aanvragen waar men recht op heeft;
3. Men moet niet of zeer beperkt te maken hebben met persoonlijk onvermijdbare uitgaven. Dit geldt voor bijvoorbeeld huishoudens met een hogere huur dan hier opgenomen. Of voor mensen met een noodgedwongen hogere energierekening, bijvoorbeeld omdat er sprake is van een slecht geïsoleerde woning.

De conclusies van dit rapport moeten met die voorwaarden in het achterhoofd geïnterpreteerd worden. Kijkend naar de voorwaarden kan gesteld worden dat er heel veel verwacht wordt van huishoudens met een laag inkomen. Het gaat dus eigenlijk om de meest ideale situatie. De daadwerkelijke situatie van huishoudens kan hiervan afwijken. Om hoeveel huishoudens het gaat en in welke mate is niet bekend, hierover zijn geen gemiddelden gepubliceerd. Het Nibud adviseert de gemeente Dronten om actief de betreffende huishoudens te (blijven) helpen aan deze voorwaarden te kunnen voldoen.

5.2 Bestedingsruimte en armoedeval

Bestedingsruimte en armoedeval

In de gemeente Dronten kunnen alle onderzochte huishoudtypen de maandbegroting rondkrijgen. Voor het ene huishouden is dit eenvoudiger dan voor het andere huishouden. Dat er geen tekorten zichtbaar zijn is opvallend gelet op de sterke inflatie, die al enige tijd aanhoudt. De landelijke koopkrachtreparaties van de afgelopen jaren doen hier duidelijk hun werk.

Echter, er blijft er grote onzekerheid over het verloop van alle prijzen in de komende jaren. Weten waar je financieel aan toe bent, is nodig om te kunnen begroten en uit te kunnen rekenen hoeveel budget er is voor andere uitgavenposten. Hogere inkomens hebben meer ruimte in hun begroting om te kunnen schuiven met uitgavenposten en hebben vaker een buffer om op terug te vallen. Iets wat huishoudens met een laag inkomen meestal niet hebben.

In de huidige situatie is de bestedingsruimte van alleenstaanden onder de AOW-leeftijd met een zorgvraag het laagst: € 70 op bijstandsniveau en op 110 procent van de norm is dit nauwelijks gestegen, € 84. Dat maakt dit huishouden kwetsbaar. Als er sprake is van hogere kosten, bijvoorbeeld hogere meerkosten in verband met de zorgvraag of een energie-onzuinige woning, dan zal dit tot meer en hogere tekorten kunnen leiden.

Daarna volgen in vrije bestedingsruimte de paren met oudere kinderen. Hun saldo is positief maar ook niet ruim te noemen. Oudere kinderen drukken sterkt op de begroting

Ook alleenstaanden zonder zorgvraag en paren zonder kinderen onder de AOW-leeftijd hebben een relatief lage bestedingsruimte. Deze huishoudens profiteren het minst van de koopkrachtrepatriaties van de afgelopen jaren, die vooral gericht zijn op huishoudens met kinderen.

Eenoudergezinnen hebben een duidelijk hogere bestedingsruimte dan paren met kinderen. Dit komt doordat paren de kosten van twee volwassenen moeten dragen, terwijl het bijbehorende inkomen in verhouding lager ligt: een eenoudergezin ontvangt 70 procent van de norm voor een paar plus de alleenstaande ouderkop vanuit het kindgebonden budget, wat samen neerkomt op ongeveer 90 procent van de norm. Paren ontvangen 100 procent van de norm. De extra inkomsten voor paren (van ongeveer 10 procent) ten opzichte van het eenoudergezin wegen vaak niet op tegen de kosten voor een extra volwassene aan bijvoorbeeld voeding, kleding en de zorgverzekering.

Op bijstandsniveau houden eenoudergezinnen met twee jonge kinderen per maand € 612 meer vrij te besteden over tegenover € 413 per maand voor paren met jonge kinderen.

Armoedeval

Van een armoedeval is sprake als er op een bepaald inkomensniveau minder bestedingsruimte is dan op het voorliggende, lagere inkomensniveau. Hierbij maken we onderscheid tussen een uitstroomval (er blijft minder over dan op bijstandsniveau) en een doorstroomval (op een bepaald inkomensniveau blijft minder over dan op het voorliggende inkomensniveau).

In de gemeente Dronten zien we alleen een uitstroomval bij de eenoudergezinnen. De kosten van werk (en kinderopvang bij de jonge kinderen) en wegvallen van de kwijschelding weegt niet op tegen het meerinkomen.

Wanneer ook de IIT in de analyse wordt meegenomen zien we daarnaast ook enkele doorstroomvallen ontstaan bij het inkomen op 120 procent van de geldende norm: eenoudergezinnen en paren met oudere kinderen.

5.3 Aanbevelingen

Naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek én de voorwaarden die wij hierbij gesteld hebben, volgen hieronder een aantal aanbevelingen.

Houd oog voor het verhaal achter de cijfers

In de gemeente Dronten kunnen alle onderzochte huishoudtypen de maandbegroting rondkrijgen. Hierbij moet het in gedachten worden gehouden dat het voor deze huishoudens niet per definitie gemakkelijk is om rond te komen. Aan het begin van deze paragraaf is een aantal voorwaarden benoemd waaraan voldaan moet worden om tot de bestedingsruimte te komen zoals die in dit rapport berekend is. Nu is het de laatste jaren zeker niet gemakkelijker geworden om aan deze voorwaarden te voldoen.

De G40 merkt in het manifest "Geen pleisters meer" op, dat inwoners afhankelijk zijn geworden van lokale inkomensondersteuning in een stelsel dat te ingewikkeld is en waarbij het vertrouwen in de overheid laag is: "Het is voor inwoners lastig om bekend te zijn met de veelheid van alle lokale en landelijke regelingen. Het is complex om ze vervolgens aan te vragen, als het taboe op geldzorgen hen al niet heeft tegengehouden. Gelijktijdig speelt nu ook mee dat inwoners minder vertrouwen hebben in de overheid en onder andere terughoudend zijn in het aanvragen van regelingen en toeslagen. Bijvoorbeeld doordat ze bang zijn dat ze het ontvangen budget weer terug zullen moeten betalen. Dit geldt zeker niet alleen voor de lokale regelingen, maar voor het landelijke inkomensstelsel in het geheel⁶.

Ook het Nibud constateert in de analyse van het hoofdlijnenakkoord dat huishoudens steeds afhankelijker worden van toeslagen: "De maatregelen in het hoofdlijnenakkoord zorgen volgens het CPB voor een lichte gemiddelde stijging van de koopkracht van alle huishoudens en een afname van de armoede. Daarvoor wordt voor huishoudens met lage inkomens teruggereguleerd op toeslagen om hun koopkracht op peil te houden. (...) Tegelijkertijd hebben we gezien dat het stelsel van toeslagen vaak tot problemen en onzekerheid bij huishoudens leidt. [Daardoor weten huishoudens] op de langere termijn niet waar zij aan toe zijn en blijven ze overgeleverd aan een complex systeem."⁷ Het is dus belangrijk dat de gemeente zich ervan bewust is en blijft dat veel inwoners met een laag inkomen moeite hebben om rond te komen en daarbij afhankelijk zijn van verschillende vormen van inkomensondersteuning. De volgende aanbevelingen kunnen daarbij helpend zijn.

Stimuleer goed financieel beheer

Om rond te kunnen komen van een minimuminkomen is een goed financieel beheer van het huishouden noodzakelijk. Men reserveert om zo nodig grote uitgaven te kunnen doen voor de vervanging van de inboedel. We gaan ervan uit dat het huishouden niet leent, zodat er niet nog extra kosten van rente en aflossing bijkomen. Veel huishoudens die van een minimum inkomen moeten rondkomen, voeren een goed financieel beheer, maar een deel heeft hier moeite mee. Voor deze huishoudens is het aan te bevelen cursussen of begeleiding te organiseren. Het Nibud, en ook andere (lokale) organisaties, hebben hiervoor een uitgebreid aanbod. Daarnaast is het raadzaam ook jongeren en nieuwkomers te helpen bij hun weg naar financiële zelfstandigheid. Daarvoor is kennis en zijn vaardigheden noodzakelijk. Het Nibud adviseert de gemeente Dronten dit via financiële educatieprogramma's te stimuleren voor verschillende doelgroepen zoals jongeren en statushouders aan de hand van de leerdoelen en competenties⁸.

⁶ Stedennetwerk G40, <https://www.g40stedennetwerk.nl/nieuws/manifest-geen-pleisters-meer>

⁷ Nibud notitie hoofdlijnenakkoord 2024 – 2028: <https://www.nibud.nl/nieuws/nibud-akkoord-mist-structurele-aanpak-bestaanszekerheid/>

⁸ <https://www.nibud.nl/leerdoelen-en-competenties/>

Verminder niet-gebruik regelingen

In deze rapportage wordt ervan uitgegaan dat alle regelingen waarop men recht heeft ook worden aangevraagd! Uit diverse onderzoeken⁹ blijkt echter dat dit niet altijd gebeurt en dat er een behoorlijke mate van niet-gebruik is. Voor de groep die niet alle regelingen gebruikt waarop recht is, geldt dat de bestedingsruimte in deze rapportage lager is. Het Nibud adviseert dan ook in het beleid sterk de nadruk te leggen op het verminderen van niet-gebruik. Bijvoorbeeld door gerichte communicatie te stimuleren met hulp van verschillende lokale organisaties, waaronder die in de gezondheidszorg. En zorg voor eenvoudige procedures met betrekking tot toekenning, bijvoorbeeld door aanvragen te combineren.

Het niet-gebruik is vooral groot onder werkenden. Dat versterkt de armoedeval. In de handreiking *Het beter bereiken van werkende armen* (Platform31, 2022)¹⁰ staan suggesties om het niet-gebruik van voorzieningen door werkenden tegen te gaan. Ook bij net gepensioneerden is het niet-gebruik in eerste instantie hoger. Als zij te maken krijgen met een inkomensterugval kunnen zij voor het eerst recht krijgen op toeslagen.

Help energielasten verlagen

De afgelopen periode zijn de energielasten sterk gestegen. Het kabinet heeft in 2023 de gevolgen voor alle huishoudens gedempt met het prijsplafond op de energietarieven. Voor huishoudens met een laag inkomen is de energietoeslag in het leven geroepen. Deze zijn in 2024 weer afgeschaft. Omdat de energieprijzen weer gedaald zijn, is dit niet meer nodig voor elk huishouden.

Het is misschien niet meer voor iedereen noodzakelijk, maar wonen in een huis met een slecht energielabel veroorzaakt wel degelijk persoonlijk onvermijdbare uitgaven.

Het Nibud adviseert om voor die huishoudens die vanwege een slecht geïsoleerde woning moeite hebben met rondkomen, de mogelijkheid van bijzondere bijstand open te houden. Hetzelfde geldt voor huishoudens met een bovengemiddeld hoog noodzakelijk elektriciteitsverbruik, bijvoorbeeld als gevolg van een medische aandoening.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de energiekosten per label en per woningtype. Hieruit wordt duidelijk wat het effect van een hoger energielabel is op de bestedingsruimte van diverse huishoudtypen. Bij een- en tweepersoonshuishoudens gaan we in deze rapportage uit van een flatwoning, voor meerpersoonshuishoudens rekenen we met de energielasten van een tussenwoning.

⁹ Nationale Ombudsman: *Met te weinig genoegen nemen* (2022). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat ouderen oververtegenwoordigd zijn in de groep niet-gebruikers.

SCP: *Voorzieningen in 3D* (2021). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat een grote potentiële gebruikers moeilijk zichtbaar is te krijgen en dat deze groep groter wordt.

CPB: *Gebruik (en niet-gebruik) van toeslagen in Nederland* (2019). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat 15 procent van de rechthebbenden het kindgebondenbudget niet aanvraagt.

Nibud: *Geldzaken in de praktijk* (2019). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat een kwart van de Nederlandse huishoudens niet weet of ze recht hebben op toeslagen.

SEO: *Niet-gebruik inkomensondersteunende maatregelen* (2011). Waarin bijvoorbeeld het verschil in niet-gebruik van landelijke regelingen en gemeentelijke regelingen duidelijk wordt.

¹⁰ *Het beter bereiken van werkende armen*, Platform31 dec. 2022 <https://www.platform31.nl/articles/het-beter-bereiken-van-werkende-armen>.

Tabel 13: Gaskosten in euro's per maand, naar cluster van energielabel

	AB	CD	EFG
Rij-tussenwoning	139	160	176
Flatwoning	109	127	145

Ook in 2025 is er een Noodfonds voor Energie, waar mensen met een laag inkomen en een hoge energierekening ondersteuning kunnen krijgen. Omdat het fonds vrijwel direct was uitgeput, is deze bijdrage niet meegenomen in deze rapportage.

Inmiddels is bekend geworden dat het kabinet werkt aan een publiek energiefonds voor de komende jaren. Dit fonds gaat huishoudens in een financieel kwetsbare positie ondersteunen bij het betalen van de energierekening. Het gaat om meerjarige inkomenssteun, in combinatie met hulp bij de verduurzaming van woningen. Het Nibud adviseert de gemeente Dronten om actief de ontwikkelingen rondom dit energiefonds te blijven volgen.

Daarnaast adviseert het Nibud de gemeente Dronten huishoudens te ondersteunen bij het verlagen van de energielasten. Ten aanzien van energieverbruik en isolatie, blijkt uit onderzoek dat juist minima vaak in minder goed geïsoleerde woningen wonen en daardoor een hoger dan gemiddeld verbruik hebben. De energielasten zullen een groter deel van de woonlasten, en daarmee ook van de totale begroting, gaan innemen. De toekomstige energietransitie zal ook de nodige kosten met zich meebrengen. Daarbij is het voor bewoners van een huurwoning niet duidelijk of de woningbouwcorporaties dit gaan doorberekenen aan hun huurders. Het Nibud adviseert de gemeente om hierin samen op te trekken met de verhuurders en ook samen middelen in te zetten om de energieverbetering van woningen door te voeren.

Huishoudens met een laag inkomen kunnen met hulp van energieadviseurs of gratis en goedkope energieboxen aangeboden krijgen. Producten zoals ledlampen en isolatiefolies, waarvan de aanschafkosten voor deze doelgroep vaak te hoog zijn maar met een snelle terugverdientijd hebben, zijn dan het meest effectief.

De individuele inkomensvoet in balans

In de gemeente Dronten kunnen huishoudens onder de AOW-gerechtigde leeftijd, die gedurende minimaal drie jaar een laag inkomen in aanmerking komen voor een individuele inkomensvoet. De tegemoetkoming heeft een gunstig effect op de bestedingsruimte van huishoudens die langdurig van een laag inkomen moeten rondkomen. Huishoudens met een laag inkomen zullen, als dat nodig is, in eerste instantie bezuinigen op de reserveringsuitgaven, omdat deze niet elke maand terugkomen. Wanneer dit huishouden dan plotseling voor een grote uitgave komt te staan, zal het schulden moeten gaan maken. De IIT biedt dan een goed vangnet. Daar komt bij dat de inkomensgrens van 110 procent van de geldende norm in Dronten ruimer dan in veel andere gemeenten, waarbij de grens van de 100 procent van de geldende norm is. Het Nibud adviseert deze regeling in stand te houden.

Stimuleer paren met kinderen bij het verhogen van hun inkomen

Paren met oudere kinderen hebben het minder ruim dan eenoudergezinnen met oudere kinderen en dan paren met jonge kinderen. In het onderzoek gaan we uit van de minst gunstigste situatie waarbij een van de volwassenen werkt. Inzetten op de begeleiding naar werk van beide partners levert extra op. Zo blijkt een klein baantje van de andere partner

veel meer op te leveren dan alleen het maandelijks bruto inkomen: fiscaal houdt een stel meer over als beide partners parttime werken dan als één persoon fulltime werkt¹¹.

Houd aandacht voor de inkomenspositie van huishoudens zonder kinderen

Van de onderzochte huishoudtypen in dit onderzoek hebben de huishoudens onder de AOW-leeftijd zonder kinderen een lage vrije bestedingsruimte. De alleenstaande die niet werkt heeft € 165 op bijstandsniveau. Voor het paar zonder kinderen is dat zelfs minder: € 158 op bijstandsniveau.

Als deze huishoudens met hogere kosten te maken krijgen dan waar we in dit onderzoek rekening mee hebben gehouden (bijvoorbeeld een combinatie van een hogere huur en een onzuinige woning) kan het saldo veel lager uitvallen.

Het Nibud adviseert de positie van huishoudens zonder kinderen onder de AOW-gerechtigde leeftijd goed in de gaten te houden. Deze huishoudens profiteren het minst van de landelijke maatregelen en daarom is juist voor deze groep de gemeentelijke ondersteuning van belang.

Laat (meer) werken lonend zijn

Een uitstroomval ontstaat als een huishouden op een bepaald inkomensniveau minder overhoudt dan op bijstandsniveau. In de gemeente Dronten doet zich dit voor bij eenoudergezinnen met een inkomen op 110 procent van de norm.

Naast het wegvallen van het recht op kwijtschelding van lokale heffingen, spelen vooral werkgerelateerde kosten hierbij een rol. Bij een inkomen boven het minimum wordt er in deze rapportage van uitgegaan dat er sprake is van een (parttime) baan die extra (vervoers)kosten met zich meebrengt. Deze kosten zijn in de begrotingen boven bijstandsniveau opgenomen. Het gaat om een gemiddeld bedrag. In de praktijk kunnen deze kosten hoger liggen of juist lager, bijvoorbeeld als deze kosten door de werkgever vergoed worden of als er geen reiskosten zijn omdat het werk op loop- of fietsafstand gesitueerd is.

Het Nibud adviseert per situatie te bekijken of werkgerelateerde kosten tot financiële problemen kunnen leiden en zo nodig een vergoeding te verstrekken. De gemeente kan inwoners ook ondersteunen bij het vinden van werk in de buurt, waardoor er geen of minder reiskosten zijn.

¹¹ Zie hiervoor de WerkZorgberekenaar: <https://www.nibud.nl/tools/werkzorgberekenaar/>

Bijlage 1 | Verantwoording uitgaven

Nibud gebruikt diverse bronnen voor de referentiecijfers. Hieronder volgt een korte verantwoording van keuzes en bronnen van de pakketten die leiden tot de begrotingsposten.

De inhoud van de uitgavenpakketten worden in overleg met andere organisaties regelmatig aangepast. De prijzen van de pakketten worden elk jaar herijkt en aangepast.

Huur

Voor een- en twee-persoonshuishoudens is gerekend met een huur van € 682. Voor meerpersoonshuishoudens bedraagt de huur € 731. Alle genoemde bedragen zijn inclusief servicekosten. Voor het berekenen van de huurtoeslag is uitgegaan van de deze huurprijzen.

Energie

Dit is de prijs van gemiddeld verbruik naar huishoudtype met een opslag van 10 procent voor huishoudens vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd.

Lokale lasten

Dit zijn de gemeentelijke- en waterschapshellingen verminderd met de eventuele kwijtschelding.

Telefoon, televisie en internet

Deze bedragen zijn gebaseerd op het bellen met een mobiele telefoon met een sim-only abonnement voor 100 tot 150 belminuten per maand met een databundel tot maximaal 2 GB, een basisabonnement voor internet en een basis digitaal televisie abonnement. We gaan er van uit dat iedereen in het huishouden van 12 jaar en ouder een eigen mobiele telefoon heeft.

Zorgverzekeringen

Dit betreft de nominale premie van de basis- en aanvullende verzekering inclusief een tandartsverzekering.

Overige verzekeringen

Dit betreft een aansprakelijkheidsverzekering, een inboedelverzekering en voor volwassenen in huishoudens onder de AOW-leeftijd een uitvaartverzekering.

Onderwijs

Deze bedragen zijn gebaseerd op onderzoek van SEO, zoals gepubliceerd in de Schoolkostenmonitor. Het betreffen onder andere de vrijwillige schoolbijdrage, leermiddelen en gereedschappen, ICT-benodigdheden en kosten voor extra schoolactiviteiten.

Kinderopvang/peuteropvang

Dit zijn de kosten inclusief de landelijke vergoeding die wordt gegeven. Bij de alleenstaande huishoudens met jonge kinderen bij een inkomen boven de bijstand gaan we uit van 20 uur werk (bij 110 procent inkomen) of 30 uur werk (hoger dan 110 procent).

Voor een alleenstaande ouder met jonge kinderen op bijstandsniveau en voor een paar met jonge kinderen bij alle inkomens gaan we ervan uit dat er gemaakt van de peuteropvang.

Vervoerskosten

Voor ieder lid van het huishouden zijn dit de kosten van een fiets en de kosten voor stads- en streekvervoer met de bus. Hierbij is uitgegaan van een beperkte hoeveelheid vervoer per maand. Voor huishoudens met zorgkosten zijn de kosten van een fiets niet meegerekend.

Uitgaven in verband met het verkrijgen of behouden van werk

We houden rekening met werkgerelateerde kosten (vervoer, representatieve kleding). Hiervoor houden we een vast bedrag aan.

Kleding en schoenen

Deze bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor kleding. Het gaat hierbij net als bij alle andere uitgavenposten om een goedkoop pakket met nieuwe artikelen. De bedragen zijn gebaseerd op de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Inboedel en onderhoud

Bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor inventaris en onderhoud. Dit betreft o.a. de stoffering, keukeninventaris en huishoudelijk apparatuur.

Zelfzorgmiddelen

In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. De kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d. plus het bedrag dat een huishouden maximaal kwijt kan zijn aan het eigen risico van de zorgverzekering.

Eigen risico

Dit bedrag is gebaseerd op € 385, waarbij we ervan uitgaan dat het gehele bedrag gereserveerd moet worden.

Voeding

De bedragen zijn gebaseerd op de aanbevolen hoeveelheden voor een gezonde voeding van het Voedingscentrum en de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Was- en schoonmaakmiddelen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Persoonlijke verzorging

Uitgegaan is van een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Diversen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon voor diverse uitgaven.

Pakket voor sociale participatie

Als voorbeeld heeft het Nibud in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. De uitgavenposten waar rekening mee is gehouden staat hieronder weergegeven evenals de richtbedragen voor deze uitgavenposten. Het gaat hierbij om een voorbeeld van een invulling van activiteiten. Bij vakanties/uitgaan kan ook gedacht worden aan andere activiteiten zoals het bezoeken van een museum of zwembad.

Uitgaven aan sociale participatie, bedrag per maand

	€
Contributies en abonnementen	
per kind 4 tot 8 jaar	12,50
per kind 8 tot 16 jaar	16,00
Per persoon vanaf 16 jaar	21,50
per huishouden	3,00
Bezoek ontvangen	
per persoon	12,00
per huishouden	16,00
Op bezoek gaan	
per persoon	7,00
Vakantie/uitgaan	
per persoon	21,50
per huishouden	28,50
Vervoer	
per kind 4 tot 12 jaar	12,50
per persoon vanaf 12 jaar	19,00

Bron: SCP/Nibud 2024, CBS 2024, berekeningen Nibud 2025

Bijlage 2 | Begrotingen

In de volgende tabellen zijn de begrotingen van de verschillende voorbeeldhuishoudens opgenomen. Bovenaan staan de inkomsten en daaronder de uitgaven aan het basispakket en aan sociale participatie. Het basispakket is verdeeld in vaste lasten, reserveringsuitgaven en huishoudelijke uitgaven. In de begrotingen zijn de landelijke toeslagen opgenomen bij de inkomsten, de lokale inkomensondersteunende maatregelen van de gemeente zijn verrekend met de betreffende uitgaveposten. De bedragen worden weergegeven in hele euro's, waardoor optellingen een euro te laag of te hoog kunnen lijken.

01. alleenstaande tot AOW-leeftijd

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.369	1.506	1.643	1.780
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Zorgtoeslag	131	131	131	131
Huurtoeslag	411	411	411	411
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	1.911	2.048	2.185	2.322
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	682	682	682	682
Energie	143	143	143	143
Water	17	17	17	17
Lokale lasten	0	56	56	56
Telecom	64	64	64	64
Zorgverzekering	187	187	202	202
Overige verzekeringen	26	26	26	26
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3	3
Vervoer	38	38	38	38
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.160	1.283	1.298	1.298
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	62	62	62	62
Inboedel	26	26	26	26
Onderhoud	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
Eigen risico	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	157	157	157	157
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	272	272	272	272
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	26	26	26	26
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	5	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	310	310	310	310
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	119	119	133	133
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	1.746	1.869	1.898	1.898
Saldo inkomsten min uitgaven	165	179	287	424

02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.623	1.683	1.836	1.989
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Zorgtoeslag	131	131	131	131
Huurtoeslag	411	411	398	346
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.165	2.225	2.365	2.466
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	682	682	682	682
Energie	154	154	154	154
Water	17	17	17	17
Lokale lasten	56	56	56	56
Telecom	64	64	64	64
Zorgverzekering	187	187	202	202
Overige verzekeringen	15	15	15	15
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3	3
Vervoer	29	29	29	29
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	1.207	1.207	1.222	1.222
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	62	62	62	62
Inboedel	26	26	26	26
Onderhoud	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	9	9	9	9
Eigen risico	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	160	160	160	160
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	264	264	264	264
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	26	26	26	26
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	5	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	302	302	302	302
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	111	111	125	125
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	1.780	1.780	1.809	1.809
Saldo inkomsten min uitgaven	385	445	556	657

03. paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.956	2.151	2.347	2.543
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Zorgtoeslag	251	251	221	176
Huurtoeslag	413	413	403	331
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.620	2.815	2.970	3.050
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	682	682	682	682
Energie	163	163	163	163
Water	21	21	21	21
Lokale lasten	0	77	77	77
Telecom	74	74	74	74
Zorgverzekering	374	374	404	404
Overige verzekeringen	42	42	42	42
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	10	10	10	10
Vervoer	74	74	74	74
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.440	1.584	1.614	1.614
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	123	123	123	123
Inboedel	38	38	38	38
Onderhoud	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	10	10	10	10
Eigen risico	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	266	266	266	266
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	495	495	495	495
Was- en schoonmaakartikelen	8	8	8	8
Persoonlijke verzorging	52	52	52	52
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	7	7	7	7
Totaal huishoudelijke uitgaven	562	562	562	562
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	194	194	219	219
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	2.462	2.606	2.661	2.661
Saldo inkomsten min uitgaven	158	209	309	389

04. paar vanaf AOW-leeftijd zonder kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	2.228	2.304	2.514	2.723
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Zorgtoeslag	251	242	212	180
Huurtoeslag	413	413	389	338
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.892	2.959	3.115	3.242
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	682	682	682	682
Energie	174	174	174	174
Water	21	21	21	21
Lokale lasten	77	77	77	77
Telecom	74	74	74	74
Zorgverzekering	374	374	404	404
Overige verzekeringen	19	19	19	19
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	10	10	10	10
Vervoer	58	58	58	58
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	1.489	1.489	1.519	1.519
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	123	123	123	123
Inboedel	38	38	38	38
Onderhoud	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	13	13	13	13
Eigen risico	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	269	269	269	269
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	481	481	481	481
Was- en schoonmaakartikelen	8	8	8	8
Persoonlijke verzorging	53	53	53	53
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	7	7	7	7
Totaal huishoudelijke uitgaven	549	549	549	549
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	178	178	203	203
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	2.485	2.485	2.540	2.540
Saldo inkomsten min uitgaven	407	474	575	702

05. eenoudergezin met 2 jonge kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.369	1.452	1.581	1.710
Voorlopige aanslag	0	54	62	70
Zorgtoeslag	131	131	131	131
Huurtoeslag	445	445	445	445
Kinderbijslag	194	194	194	194
Kindgebonden budget	701	701	701	701
Kinderopvangtoeslag	0	1.045	1.568	1.568
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.840	4.022	4.682	4.819
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	731	731	731	731
Energie	202	202	202	202
Water	25	25	25	25
Lokale lasten	0	73	77	77
Telecom	64	64	64	64
Zorgverzekering	187	187	202	202
Overige verzekeringen	33	33	33	33
Onderwijs	15	15	15	15
Kinderopvang	0	1.089	1.633	1.633
Contributies en abonnementen	3	3	3	3
Vervoer	59	59	59	59
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.319	2.548	3.111	3.111
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	132	132	132	132
Inboedel	46	46	46	46
Onderhoud	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
Eigen risico	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	247	247	247	247
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	404	404	404	404
Was- en schoonmaakartikelen	8	8	8	8
Persoonlijke verzorging	60	60	60	60
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	8	8	8	8
Totaal huishoudelijke uitgaven	480	480	480	480
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	182	182	243	243
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	2.228	3.457	4.081	4.081
Saldo inkomsten min uitgaven	612	565	601	738

06. eenoudergezin met 2 oudere kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.369	1.506	1.643	1.780
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Zorgtoeslag	131	131	131	131
Huurtoeslag	445	445	445	445
Kinderbijslag	278	278	278	278
Kindgebonden budget	838	838	838	838
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	3.060	3.197	3.334	3.471
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	731	731	731	731
Energie	202	202	202	202
Water	25	25	25	25
Lokale lasten	0	77	77	77
Telecom	84	84	84	84
Zorgverzekering	187	187	202	202
Overige verzekeringen	33	33	33	33
Onderwijs	144	144	144	144
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3	3
Vervoer	81	81	81	81
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.490	1.634	1.649	1.649
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	193	193	193	193
Inboedel	56	56	56	56
Onderhoud	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
Eigen risico	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	318	318	318	318
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	631	631	631	631
Was- en schoonmaakartikelen	8	8	8	8
Persoonlijke verzorging	78	78	78	78
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	8	8	8	8
Totaal huishoudelijke uitgaven	725	725	725	725
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	222	222	290	290
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	2.755	2.899	2.982	2.982
Saldo inkomsten min uitgaven	305	298	352	489

07. paar met 2 jonge kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.956	2.151	2.347	2.543
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Zorgtoeslag	251	251	221	176
Huurtoeslag	445	445	435	363
Kinderbijslag	194	194	194	194
Kindgebonden budget	418	418	418	418
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	3.265	3.460	3.615	3.695
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	731	731	731	731
Energie	214	214	214	214
Water	31	31	31	31
Lokale lasten	0	77	77	77
Telecom	74	74	74	74
Zorgverzekering	374	374	404	404
Overige verzekeringen	47	47	47	47
Onderwijs	15	15	15	15
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	10	10	10	10
Vervoer	96	96	96	96
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.592	1.736	1.766	1.766
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	193	193	193	193
Inboedel	60	60	60	60
Onderhoud	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	10	10	10	10
Eigen risico	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	358	358	358	358
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	542	542	542	542
Was- en schoonmaakartikelen	9	9	9	9
Persoonlijke verzorging	86	86	86	86
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	10	10	10	10
Totaal huishoudelijke uitgaven	647	647	647	647
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	255	255	326	326
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	2.852	2.996	3.097	3.097
Saldo inkomsten min uitgaven	413	464	518	598

08. paar met 2 oudere kinderen

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.956	2.151	2.347	2.543
Voorlopige aanslag	0	0	0	0
Zorgtoeslag	251	251	221	176
Huurtoeslag	445	445	435	363
Kinderbijslag	278	278	278	278
Kindgebonden budget	555	555	555	555
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	3.484	3.679	3.835	3.914
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	731	731	731	731
Energie	214	214	214	214
Water	31	31	31	31
Lokale lasten	0	77	77	77
Telecom	93	93	93	93
Zorgverzekering	374	374	404	404
Overige verzekeringen	47	47	47	47
Onderwijs	144	144	144	144
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	10	10	10	10
Vervoer	118	118	118	118
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.762	1.906	1.936	1.936
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	254	254	254	254
Inboedel	70	70	70	70
Onderhoud	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	10	10	10	10
Eigen risico	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	429	429	429	429
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	742	742	742	742
Was- en schoonmaakartikelen	9	9	9	9
Persoonlijke verzorging	104	104	104	104
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	10	10	10	10
Totaal huishoudelijke uitgaven	865	865	865	865
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	296	296	374	374
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	3.352	3.496	3.604	3.604
Saldo inkomsten min uitgaven	132	183	231	310

09. alleenstaande tot AOW-leeftijd met zorgvraag

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.369	1.506	1.643	1.780
Voorlopige aanslag	11	11	10	14
Zorgtoeslag	131	131	131	131
Huurtoeslag	448	448	448	448
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	1.959	2.096	2.232	2.373
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	773	773	773	773
Energie	143	143	143	171
Water	17	17	17	17
Lokale lasten	0	56	56	56
Telecom	64	64	64	64
Zorgverzekering	217	217	232	232
Overige verzekeringen	28	28	28	28
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	6	6	6	6
Vervoer	25	25	25	35
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.273	1.396	1.411	1.449
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	62	62	62	93
Inboedel	26	26	26	26
Onderhoud	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	6	6	6	6
Eigen risico	0	0	0	0
Eigen betalingen zorg	30	30	30	30
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	155	155	155	186
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	272	272	272	272
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	26	26	26	26
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	5	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	310	310	310	310
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	151	151	165	165
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	1.889	2.012	2.041	2.110
Saldo inkomsten min uitgaven	70	84	191	263

10. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg

uitgavenposten	100	110	120	130
<i>INKOMEN</i>				
Netto inkomen	1.623	1.683	1.836	1.989
Voorlopige aanslag	10	10	9	13
Zorgtoeslag	131	131	131	131
Huurtoeslag	448	448	435	382
Kinderbijslag	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.212	2.272	2.411	2.515
<i>VASTE LASTEN</i>				
Huur	773	773	773	773
Energie	154	154	154	182
Water	17	17	17	17
Lokale lasten	2	56	56	56
Telecom	64	64	64	64
Zorgverzekering	217	217	232	232
Overige verzekeringen	17	17	17	17
Onderwijs	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	6	6	6	6
Vervoer	17	17	17	27
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	1.267	1.321	1.336	1.374
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>				
Kleding	62	62	62	93
Inboedel	26	26	26	26
Onderhoud	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	9	9	9	9
Eigen risico	0	0	0	0
Eigen betalingen zorg	30	30	30	30
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	158	158	158	189
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>				
Voeding	264	264	264	264
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	13
Persoonlijke verzorging	26	26	26	26
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0
Diversen	5	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	302	302	302	308
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>				
Sociale participatie	143	143	157	157
<i>TOTAAL</i>				
Totaal uitgaven	1.870	1.924	1.953	2.028
Saldo inkomsten min uitgaven	342	348	458	487